

APPELL

Nr. 3/2017

Utgitt av: Norsk Folkehjelp • www.folkehjelp.no

Fiskelykke på Hitra

Side 6

Sloss mot deportasjon i Texas

Side 10

Finn Erik Thoresen takker for seg

Side 18

Folket har talt:

Nedrustningens tid er kommet

Side 22-37

APPELL

Tidligere Melding, Helsa, Helse Miljø
Trivsel, Norsk Folkehjelp og Magasinet
Norsk Folkehjelp

Utgiver: Norsk Folkehjelp
Nr. 3, 2017. Årgang 77

Postadresse:
Postboks 8844 Youngstorget
0028 OSLO

Besøksadresse:
Norsk Folkehjelp
Stortorvet 10, Oslo

Telefon: 22 03 77 00
Faks: 22 20 08 70
Internett: www.folkehjelp.no

Redaktør: Torunn Aaslund
E-post: taa@npaid.org

Medarbeidere dette nummer:
Julie Strand Offerdal, Eirik Sjøvik,
Betzy Alexandra Kjelsberg Thang-
stad, Anne Håskoll-Haugen, Erik
Sundt, Håkon Ødegaard, Kirsti
Knudsen, Johan Reisang, Ingebjørg
Sørenes, Hilde Sofie Pettersen,
Sissel Fantoft, Ida Krogsæter,
Philip Rynning Coker.

Grafisk utforming: LO Media
Trykk: Aktietrykkeriet AS, Fetsund
Opplag: 31 180

ISSN 0804-7758

Annonsekontakt:
Arild Halsne, tlf.: 915 90 578
E-post: arild@hrme.no

Redaksjon avsluttet: 12. september

Signerte artikler gir ikke nødvendigvis
uttrykk for Norsk Folkehjelps syn.

Ønsker du å bli medlem? Kontakt oss
på telefon 22 03 77 00, eller besøk
oss på www.folkehjelp.no

Norsk Folkehjelp

Fagpressen
Opplagskontrollert

LEDER

8 av 10 nordmenn mener Norge må undertegne atomforbudet

Atomkrig har ikke vært på min radar siden 80-tallet, og ikke engang da tror jeg at jeg var nevneverdig redd eller bekymret for at en katastrofe var nær forestående. Men det siste året har tanken på en skjebnesvanger konflikt blitt stadig mer påtrengende.

Vi har med vantro har sett helt nye karakterer stige opp på den verdenspolitiske scenen. Karakterer med irrasjonelle, umodne og primitive handlingsmønstre. Karakterer som ikke virker å være fremmed for å angripe eller å svare på et angrep med katastrofale maktmidler.

Spik spenn statsledere er en ting. Det er faktisk større fare for at katastrofen rammer oss på grunn av misforståelser eller ulykker. Et uhyre sårbart atomvåpenarsenal i hendene på ustabile stater med store korrupsjonsutfordringer, eller som blir oppbevart i umoderne, rustne fasiliteter er andre tungtveiende argumenter for at vi nå må starte nedrustningen.

Vi vet faktisk ikke hvor mange kjernevåpen som er på avveier. Minst 50 atomvåpen er mistet på havet, og siden 1956 har det vært flere enn 120 atomvåpenulykker. Vi vet om flere tilfeller der tekniske og menneskelige feil har ført til at vi har vært en hårsbredd fra en atomkatastrofe.

I 2013 tok Norge initiativet til en internasjonal konferanse om de humanitære konsekvensene av atomvåpen, og vi begynte for alvor å tro på at et framtidig forbud var mulig og innenfor rekkevidde. I 2016 startet FN forhandlingene om å forby våpnene, men da valgte Norge å følge USAs påtrykk for å boikotte forhandlingene. Mens alle atomstatene boikottet forhandlingene, vedtok FN endelig et forbud i juli i år.

I en spørreundersøkelse utført av Respons Analyse for Norsk Folkehjelp svarte 78 prosent at Norge bør undertegne den nye FN-traktaten som forbyr atomvåpen. Av disse mente hele 83 prosent at vi bør undertegne selv om vi blir det første NATO-landet som gjør det. Dette er tall som viser tydelig hvor ute av takt med folkemeningen regjeringen er. I en tid som virker stadig mer truende, krever vi at politikerne gjør alt de kan for å trygge framtida.

Ny design. Etter at Appell og Fagblad Sanitet har hatt det samme utseende siden 2010, syns vi det var på tide med en ansiktsløftning. Vi har gitt bladet ny design og justert formatet slik at det er litt lavere og litt bredere enn før. Fra nyttår vil bladet også få nytt papir. Det er like miljøvennlig som det gamle, og vil bli prikken over i-en for de nye folkehjelpsmagasinerne. Vi håper du liker dem.

Torunn Aaslund
Torunn Aaslund
Redaktør

INNHold

FØLG NORSK FOLKEHJELP

TEMA: 7. juli 2017 vedtok 122 land i FN et forbud mot atomvåpen. Avtalen forbyr statspartene fra å utvikle, prøvesprengre, produsere, på annen måte erverve, besitte, lagre, overføre, bruke eller true med å bruke atomvåpen. Den norske regjeringen, har til tross for at nordmenn ønsker et forbud, valgt å boikotte forhandlingene.

PROFILER:

I juni ble Finn Erik Thoresen takket av etter mange års sterk innsats som styreleder i Norsk Folkehjelp.

18

AKTUELT

- 04** Endelig hjemme i minefri landsby i Irak
- 06** Fiskelykke på Hitra
- 10** Organiserer seg mot deportasjoner i Texas
- 14** Første skritt på norsk jord

PROFILER

- 18** Takk for innsatsen, Finn Erik!

TEMA: ATOMVÅPENFORBUD

- 24** Han overlevde atombomben i Nagasaki
- 28** De gangene det nesten gikk galt
- 30** Et atomforbud uten Norge
- 34** Helvete på jord

AKTUELT

- 40** Nyhetsnotiser

FASTE ANNONSER

- 41** Støtteannonser
- 42** Støtteannonser fra lokale klubber og foreninger
- 43** Hovedsamarbeidspartnere og regionskontorer

FORSIDEBILDE:

Mens resten av verden ønsker forbudet mot atomvåpen velkommen, stritter de ni atomstatene imot.

Illustrasjon:
Johan Reisang

Endelig kan de flytte hjem

De ble drevet ut av landsbyen de bodde i, og IS tok fra dem alt de eide. Da de endelig fikk flytte tilbake, var landsbyen bestrødd med miner. Nå kan endelig Hussein Haidar Aziz og kona Nahla Faisal la barna leke fritt i landsbyen igjen.

JULIE STRAND OFFERDAL (tekst og foto)

Kabarli, 20 kilometer utenfor den irakiske byen Mosul, var en av mange landsbyer som ble liggende forlatt og med store ødeleggelser etter at IS ble drevet ut av området i fjor vinter. Alle som bodde i landsbyen hadde flyktet, noen ut av landet, men de fleste til andre områder i Irak. De heldigste kunne bo

hos familiemedlemmer eller hadde råd til å leie noe midlertidig. De aller fleste var nødt til å søke tilflukt i en av de mange teltleirene som er satt opp på den irakiske landsbygda.

Når IS nå er ute av området, ønsker familiene å flytte hjem. Men utfordringene er mange: Ødelagte hus, mangel på elektrisitet og vann, og store mengder miner og andre eksplosiver som ligger gjemt i bakken og i bygninger. De første månedene etter at Kabarli var frigjort, var det bare noen få familier som trosset faren fra minene og flyttet tilbake.

FAKTA

- Landsbyen Kabarli, 20 km utenfor Mosul, var okkupert av IS fra august 2014 til oktober 2016.
- IS la ut miner og eksplosiver i hus, skoler, på jorder og veier. Da befolkningen begynte å flytte tilbake, kunne de ikke dyrke jorda og turte ikke la barna løpe fritt.
- Siden oktober har over 1700 mennesker blitt drept eller skadd av miner.
- Norsk Folkehjelp har ryddet mer enn 300 miner og eksplosiver fra Kabarli og nabolandsbyen Ghazakan.
- Det er ukjent hvor stort omfang av miner og eksplosiver er i området. Norsk Folkehjelp anslår at over halvparten av landsbyene som var under IS' kontroll fortsatt har eksplosiver liggende i bakken og i bygninger.

KONSTANT REDSEL FOR MINER. Ekteparet Hussein Haidar Aziz og Nahla Faisal var blant de første som flyttet hjem etter at de fikk beskjed fra irakiske sikkerhetsstyrker om at IS hadde blitt jaget ut av landsbyen. De visste at det var miner og eksplosiver i området, men ingen visste nøyaktig hvor. I en nabolandsby hadde folk gjemt alt jordbruksutstyret sitt i moskeen før de flyktet. Da de flyttet tilbake og kom for å lete etter utstyret, eksploderte en mine i moskeen og to personer døde.

– For å sjekke hvor minene lå, slapp vi sauene løs og lot dem gå fritt i landsbyen. Det lå noen miner i bygningene i nærheten, og vi fikk også høre at det var plassert miner i skolen som ligger like ved huset vårt, sier Hussein. Fetteren hans mistet åtte sauer på denne måten – et stort tap for en bonde som har lite å rutte med, men det var likevel bedre enn at noen av barna skulle bli skadet.

– Den første tiden stengte vi barna inne i huset. Barn er nysgjerrige, og vi var redd for at de skulle finne noen av eksplosivene. Nå

Norsk Folkehjelp har ryddet mer enn 300 miner og eksplosiver fra Kabarli og nabolandsbyen Ghazakan. Et av de farligste oppdragene var å fjerne miner fra to skoler i området.

vet vi hvilke områder som er farlige, og alle holder seg unna. Dørene våre kan stå åpne igjen, sier Hussein.

FARLIG OG MØYSOMMELIG MINERYDDING. Norsk Folkehjelps mineryddere startet med å fjerne minene i Kabarli i februar. Så langt

◀ Ekteparet Hussein Haidar Aziz og Nahla Faisal var blant de første som flyttet hjem etter at IS ble jaget ut av Kabarli. I begynnelsen turte de ikke la barna leke fritt ute, men nå er minene ryddet fra landsbyen og familien føler seg tryggere.

har de ryddet mer enn 56 000 kvadratmeter med land. 137 landminer, booby-traps og andre typer eksplosiver har blitt fjernet fra området.

– Disse eksplosivene er ofte gjemt bak en vegg eller dør, med en utløser som er strukket gjennom rommet. Eksplosivene har ofte også ekstra utløsere som skal skade den som forsøker å desarmere bomben, sier Craig McNally, som har ledet arbeidet.

En av de farligste oppgavene teamet hans sto overfor var å gjennomføre og rydde de to skolene i landsbyen. Langsomt og med stor presisjon fikk de nøytralisert og fjernet de eksplosive fellene som lå igjen i bygningene. IS har ofte brukt skoler og andre viktige bygninger som militærbaser, og gjemt miner inne i bygningene for å forsvare basen mot inntrengere.

– Å fjerne slike minefeller er ekstremt farlig og krever lang tids trening, i tillegg til verktøy og teknikker hentet fra militæret og politiets bombeenheter. Den nøyaktige prosessen med å fjerne eksplosivene er konfidensiell, sier McNally.

– DET ER HER VI HØRER HJEMME. Av de 900 familiene som bodde i Kabarli før IS okkuperte landsbyen, hadde kun 50 returnert i april 2017. Det er forventet at stadig flere kommer til å flytte hjem, og Norsk Folkehjelp har jobbet hardt for å rydde bygninger, jorder og veier for miner før uskyldige mennesker blir ofre for eksplosivene.

For familiene som allerede har flyttet hjem, går livet sakte tilbake til normalen. Hussein og Nahla selger sauekjøtt, melk og yoghurt til nabolandsbyene. De mangler fortsatt elektrisitet og rent vann, men er glad for at IS blir drevet stadig lengre unna. Husseins fetter Abbas og familien bor i nabohuset, og de deler på det lille de har.

– Familien har bodd i denne landsbyen i flere generasjoner. Det er her vi kommer fra, og det er her vi hører hjemme. Vi kan klare alle utfordringer, så lenge holder sammen og støtter hverandre, sier Abbas.

Norsk Folkehjelp trener opp lokale mineryddere så de kan håndtere og rydde minene i området rundt Mosul. På treningsområdet utenfor landsbyen Ghazakan er det lagt ut miner, og minerydderne tilpasser teknikken sin til denne nye trusselen.

Hitterværing for en helg

Fiskelykke, padling og ballspill i høstsol. Innflyttere og frivillige nøt samværet på Aunøya utenfor Hitra i september da Norsk Folkehjelps Hitra/Frøya inviterte lokallaget i Malm til en helg i kystkulturens ånd.

BETZY A. K. THANGSTAD (Tekst og foto)

– Dag! Du utfordrer skjebnen med 16 sluker i vannet, roper Walfred Andersson med kraftig røst fra trekaia på Aunøya. Høsten har ikke tatt helt av, og innimellom skinner sola på det krystallklare sjøvannet.

Lederen i Malm lokallag spøker med Dag, en av de frivillige som har tatt Silwana og Saron med ut på fisketur i trebåt. På kaia kaster så mange ungdommer uti snøret at de titt og ofte fisker hverandre. Walfred henger med Mosab fra Syria, mens kona Heidi Gulling Andersson tar snapshots med mobilen.

– Jeg legger alltid bilder fra arrangementene ut på facebooksidene våre. De er veldig populære, forteller Heidi.

Kidane har allerede fått to kilo torsk på kroken, mens Mosab og Moubarak må nøye seg med småfisk. En sei hales på land, så stopper nappene opp. Kun tang og tare sveives opp fra bunnen i den langgrunne vågen. En og annen sluk går med i dragsuget. Den lokale skipperen Helge kommer til unnsetning i en mellomstor motorbåt og tar med seg seks håpefulle fiskere.

Oppe i hovedhuset ligger laksefileter allerede klare til grilling. Primus motor og hitterværing Miriam Aclima Baglund har fusket med en lokal gave fra Lerøy. Bedre å være føre vår. Middagsmat må en ha.

FOLK FRA 70 FORSKJELLIGE LAND. Miriam startet lokallaget Hitra i 2014, og nylig slo de seg sammen med Frøya. Laget jobber med integrering av de mange innflytterne som har kommet de siste par årene.

◀ Silwana, Ewen Kidane, Khalid [foran], Jamal og Saber Nasir [bak] jubler over fangsten. I midten skipper Helge.

Moubarak, Altaher og Silwana prøver fiskelykken på Aunøya.

– I fjor hadde Hitra og Frøya 25 prosent innflyttere, fra 70 forskjellige land. I år gikk andelen ned til rundt 20 prosent, sier Miriam over en kopp kaffe ved langbordet i det nye og fullt utstyrte huset. Hun er uhyre bevisst på språkets makt.

– Vi bruker heller begrepet innflyttere enn flyktninger, slik at det ikke skapes et vi og dem. Innflytterne våre er alt fra biologer som forsker i fiskeindustrien til arbeidsinnvandrere og flyktninger.

Alle på Hitra og Frøya kan bli med på arrangementene, men denne helga var forbeholdt voksne. 18 innflyttere og seks frivillige nøt samværet på Aunøya 9. og 10. september. Turen organiseres for tredje gang og for første gang helt i regi av lokallaget. Det er også første gang turen går til Aunøya, et tidligere handelssted med 30 innbyggere. Etter at hovedhuset brant ned for et par år siden, ble et nytt bygd opp rett ved siden av. Lavkoststedet leies ut til både organisasjoner og privatpersoner. På 1800-tallet seilte

trebåtene hit med varer som ble solgt videre til Hitra. I dag bor det ingen på øya, utenom en saueflokk, men en lokal venneforening hjelper til med å vedlikeholde stedet og trebåtene.

FIKK GOD DRAHJELP. Norsk Folkehjelp Hitra/Frøya har mellom 30 og 40 medlemmer og fem styrerepresentanter. Mellom ti og femten er ordentlig aktive, og en tredel av medlemmene er innflyttere.

– Et av styremedlemmene kommer fra Sudan, men han kunne ikke være med på denne turen fordi han har fått jobb. Han er medlemsansvarlig, flink til å snakke med folk og oppfordrer dem til å melde seg inn, forteller Miriam.

Solidaritetskonsert for Gaza var det første arrangementet i regi av lokallaget, i samarbeid med Palestina-komiteen og kommunen. Gaza-engasjementet er sterkt på Hitra, og det nye laget sanket en god del medlemmer den kvelden.

AKTUELT

Norsk Folkehjelps regionkontor i Midt-Norge har gitt Miriam god hjelp til å starte laget.

– Vi fikk oppstartsmidler, og de har vært veldig flinke til å følge opp underveis, både med solidaritetskonserten og vårt første årsmøte, sier hun.

FINNES INGEN FASIT. Lokallagslederen er med i kommunestyret for Miljøpartiet de Grønne [MDG]. Hun ble kjent med Norsk Folkehjelp gjennom studievenner på masterstudiet Development studies i Trondheim. Hun følte tilhørighet til organisasjonen fra dag én, og sier at hennes politiske engasjement ble styrket. På Hitra kjenner alle Miriam.

– Norsk Folkehjelp rommer så mye, med saniteten, mineryddingen, den internasjonale solidariteten og arbeidet med integrering. Vi driver asylmottak etter prinsipper som er et godt eksempel på slagordet Solidaritet i praksis. Organisasjonen er veldig handlingsrettet, klar og tydelig. Vi tar også standpunkt i enkelte konflikter og støtter de undertrykte verden over, påpeker Miriam.

Hun liker at det ikke finnes noen fasit for det lokale solidaritetsarbeidet.

– Du kan komme med forslag om hva som helst, så lenge det holder seg innenfor en av hovedområdene. Hos meg startet det med internasjonal solidaritet og fortsatte i lokalmiljøet. Språkkafeen som jeg var med på i Trondheim, så jeg også nytten av her på Hitra. Jeg ville lage flerkulturelle møteplasser der alle er velkommen.

STILLE KRAV OG VISE TILLIT. Miriam har også fått god støtte fra Walfred og Heidi. I Malm er rundt 120 av 1000 innbyggere innflyttere. Malm lokallag ble stiftet samme år som Norsk Folkehjelp, i 1939, og Walfred overtok som leder i 2004.

– Du må ha følelser for folk, da får du så mye mer igjen, og det kan ikke betales i penger. Vi har sett redde og ensomme flyktninger komme til Malm, og en måned etterpå går de og smiler. Men vi må stille krav, de må følge opp selv også. Det handler om å vise dem tillit, understreker Walfred.

Han forteller om arbeidsvillige eritreere og syrere, som de ikke kan tilby jobb i Malm.

– Men i Steinkjer finnes det muligheter, sier Walfred, som sammen med kona Heidi bruker atskillige timer i uka på frivillig arbeid. Så mange at de får liten tid til barnebarna,

Saleh, Heidi og Walfred [t.h.] fra Malm lokallag samarbeider godt med Miriam [2. fra høyre] fra Hitra og Frøya lokallag.

Saron og Silwana lærer å sløye og filetere av Paul André, mens Mosab får tips av Walfred [ikke på bildet]

ifølge sønnen Paul André, som er sjåfør for anledningen.

– Vi har en god arbeidsfordeling; jeg gjør alt det praktiske, mens Heidi tar seg av det administrative. Hun er god på å skrive søknader, skryter Walfred, og legger til at de er

glad for all støtten de får. Nylig fikk de 50 000 kroner fra Gjensidigestiftelsen. Trønderen med svenske aner mener at det egentlig bare er fantasien som setter begrensninger på hvor lagene kan søke om penger. For prosjekter koster, og alle monner drar.

Dag ror Saron og Silwana ut på fjorden, der det er dypere og mindre sjanse for å sette fast fiskesnøret.

30 MAKRELLER. Høylydt høiing i det fjerne bryter opp samtalen. Vi skynder oss ned til brygga for å ta imot fiskebåten med seks smørblide ungdommer.

– Vi har fått 30 makreller, utbasunerer Saber Nasir, og holder stolt opp to blodige fisker til ære for fotografen.

Nå skal de ivrigste få øve seg på å sløye og filetere fangsten. Silwana, Saron og Mosab stiller seg først opp ved skjærebrettene. Paul André viser jentene, mens Walfred holder Mosab i sjakk.

– Du må skjære med kniven bort fra deg, Mosab. Sånn ja, forklarer han på pedagogisk vis.

– Sånn ja, flink gutt, flink gutt, svarer Mosab med et flir om munnen. Walfred og Heidi har allerede invitert dem til Malm i juni neste år. Da byttes fiskestanga ut med hjelm og gruvelykt, og den salte sjølufte erstattes med frisk fjelluft.

GLEDELIG GJENSYN. Ekteparet fra Malm er glade for å ha fått Saleh inn i lokallagsstyret. Eritreeren har overtatt volleyballtreningen på lørdagstid og treffet for ungdommer fra 15 til 30 år. Her på Aunøya har han truffet igjen

Jamal [f.v.] og Alkhair som nå bor på Hitra er glade for å treffe på Saleh som de ble kjent med på Volda asylmottak.

to kompiser fra Volda asylmottak, Alkhair og Jamal, begge fra Sudan.

– Det var kjempehyggelig å se vennene mine igjen. Jeg bodde i et annet hus enn dem i Volda, men vi var sammen hver dag. Vi hadde det kjempebra, men vi ville ikke knytte for tette bånd, fordi vi ikke visste hvor vi ville havne, forteller Saleh. – Nå har jeg venner overalt i Norge. Det er flott, selv om det var litt kjedelig på mottaket. Det er veldig koselig å være her på Aunøya, og jeg er blitt kjent med nye folk også.

Kompisen Alkhair bor på Fillan på Hitra,

lærer norsk i grunnskolen og gjør praksisarbeid på Frivillighetssentralen.

– Det er første gang jeg er med på en aktivitet i Norsk Folkehjelp, og det er veldig hyggelig. Så ble jeg overrasket og glad for å treffe Saleh her, sier Alkhair med et bredt smil.

Jamal flyttet til Hitra i 2016, der han fortsatte med introduksjonsprogram og grunnskole.

– Hver lørdag går jeg på språkkafé på Fillan, der vi treffer mange fra forskjellige land. Og hver søndag drar jeg på Norsk Folkehjelps språkkafé. Jeg studerte statistikk på universitetet i Sudan, men her i Norge vil det ta lang tid å begynne på universitetet. Jeg skal søke elektriske fag på videregående, og gleder meg til å begynne.

Alkhair og Jamal har begge lyst til å dra til Malm neste år, ikke minst for å treffe igjen Saleh.

– I Malm blir det ikke så mye fisking, humrer Saleh.

– Hadde dere fisket før dere kom hit på Aunøya?

– Ja, du aner ikke hvor mange makreller vi fikk i Volda, kvitterer de tre kameratene og ler høyt.

Alejandro Caceres leder organisasjonen «ICE out of Austin» som protesterer utenfor delstatskongressen mot de føderale immigrasjonsmyndighetens brutale framferd for å deportere immigranter i Austin.

– Vi har kommet for å bli!

Austin, Texas: Valget av Trump skapte frykt i latinomiljøet i USAs nest største stat. Men det har også ført til en økt politisk bevissthet og et nytt samfunnsengasjement blant latinos.

EIRIK SJÅVIK [tekst og foto]

Midt på natta den 11. februar i år kjørte 15 suv-er med sotede vinduer inn i Austin, delstatshovedstaden i Texas. Via telefon og sosiale medier sprer nyheten seg raskt gjennom byens latinomiljø som en bølge av ren frykt.

I bilene befinner det seg agenter fra de føderale immigrasjonsmyndighetene (ICE). De er i Austin for å deportere immigranter uten oppholdstillatelse. I løpet av de påfølgende dagene blir 51 personer arrestert. 28 av dem hadde ingen kriminell bakgrunn.

UMIDDELBAR EFFEKT. En tredel av Austins beboere er latinos. Noen av dem kommer fra Karibia og Mellom-Amerika, men langt de fleste har sitt opphav i Mexico. Mange familier har vært i Austin i generasjoner, andre har oppholdstillatelse, og en stor gruppe er papirløse. ICE-raidet ble for dette miljøet et symbol på en ny politisk hverdag.

– Den umiddelbare reaksjonen var at barna ble holdt hjemme fra skolen, folk gikk ikke på jobb, og restaurantene åpnet ikke, sier Cristina Parker, koordinator i Grassroots Leadership.

Hennes organisasjon jobber mot depor-

tering av immigranter. I dagene etter raidet mottok de over 300 bekymrede innringinger per dag. Selv om mange immigranter lenge har levd i usikkerhet, har de vært vant til å ha relativt normale liv. Cristina forteller at ICE-raidet og Trumps retorikk har ført til at folk nå er redd for å bruke helsetilbudene og at kvinner unnlater å anmelde vold og voldtekter i frykt for at de selv vil bli deportert.

Under valgkampen hørte latinomiljøet hvordan Trump demoniserte USAs 11 millioner papirløse, at mexicanere ble kalt forbrytere og skulle sendes tilbake, og hvordan det skulle bygges en enorm grensemur for å holde

Christina Parker jobber mot deportasjoner av immigranter gjennom organisasjonen Grass-roots Leadership.

Sivisamfunnsorganisasjoner i Austin har samlet seg i rotundaen i kongressbygningen. De protesterer mot at de republikanske politikerne i delstaten ønsker å statuere et eksempel med Austins fribystatus gjennom å vedta en lov som gir dem mulighet til å omgå byens liberale immigrasjonspolitik.

dem ute. Det ble skapt et inntrykk av at hvem som helst kunne bli sendt ut av landet – ikke bare kriminelle. Gjennom ICE-raidet ble retorikken til virkelighet. Og Austin var bare begynnelsen. I det første halvåret under Trump økte antallet ICE-arrestasjoner med 40 prosent sammenlignet med året før.

AUSTIN SOM FRISTED. Før presidentvalget var immigrasjonsaktivistene i Austin på fram-marsj. De hadde klart å gjøre Austin til en såkalt Sanctuary City, en friby hvor politiet ikke pågriper personer kun på bakgrunn av immigrasjonsstatusen deres eller utleverer personer de har i sin varetekt til ICE, med mindre de er anholdt for svært grove forbrytelser.

Alejandro Caceres forteller at hans organisasjon ICE out of Austin i flere år jobbet med fribysaken på oppfordring fra immigranter som var lei av at lovlydige kollegaer og familiemedlemmer ble deportert. De forsøkte først å overbevise byens forrige sheriff om at deporteringen var grunnlovsstridig.

– Vi mente at politiet ikke burde deportere noen, og i alle fall ikke folk som ikke har noe kriminelt rulleblad, sier Alejandro. Da de ikke fikk gehør, organiserte de en sivil ulydighetsaksjon hvor de forsøkte å stenge det lokale

Larissa Gonzales har engasjert seg i organisasjonen Mi Familia Vota fordi hun er redd for at flere familiemedlemmer risikerer deportasjon.

fengselet. Fem demonstranter ble arrestert, men aksjonen satte saken på kartet, og var en av grunnene til at Austins befolkning i fjor

valgte en ny sheriff som ville føre en anti-ICE-politikk.

OPPHETET STEMNING. At ICE senere ville bruke Austin til å statuere et eksempel, var derfor ikke tilfeldig.

– Grunnen til at Trump og andre angriper oss, er at vi er en friby, sier Cristina. – Austin er en liberal oase i det ellers konservative Texas. Republikanerne som styrer delstatskongressen satte seg derfor fore å stoppe den immigrasjonsvennlige politikken med et nytt lovforslag.

Før den avgjørende avstemningen den 26. april samlet en stor gruppe unge demonstranter fra hele Texas seg i kongressbygningen. De fryktet at lovforslaget vil kunne gi myndighetene muligheten til å kaste dem ut av landet. Larissa Gonzales i organisasjonen Mi Familia Vota ønsket å protestere på vegne av familien sin:

– Jeg har oppholdstillatelse, men mange i familien min prøver å få en utdanning, og de er redde fordi de ikke vet om de vil bli deportert når de drar på skolen.

Demonstrantenes taktfaste rop hørtet godt inne i kongressalen: «Vi har kommet for å bli!» Stemningen var opphetet blant både representantene og blant publikum på gal-

leriet, og debatten, som varte natta igjennom, ble avbrutt flere ganger av demonstranter. Republikanerne vant til slutt avstemningen, og sheriffen ble dermed lovpålagt å følge ordrene fra ICE.

EN NY POLITISK ENTUSIASME. På trappene til delstatskongressen holdt politikere, prester og ledere i sivilsamfunnet pressekonferanse. En av talerne var Justin Estep, leder for Catholic Charities i Austin. Han forteller at i månedene etter presidentvalget var det en eksplosjon i økningen av folk som kontaktet hans organisasjon. Av frykt for å bli deportert, ønsket selv personer med permanent oppholdstillatelse å bli statsborgere.

Justin forklarer at frykten i enkelte tilfeller kan være berettiget: – Hvis du blir tatt for fyllekjøring eller en annen mindre forseelse, kan det bli brukt som et argument for å oppheve oppholdstillatelsen og kaste deg ut av landet.

Men ifølge Justin er ikke frykt den eneste motivasjonen. Like sterkt er behovet for å involvere seg i den politiske prosessen. – Vi har sett folk som har vært i landet i 20–30 år som nå ønsker å få statsborgerskap for å bli hørt, delta i valg og endre politikken, forteller han.

Gus Bova er journalist i magasinet Texas Observer. På nært hold har han observert lignende endringer de siste månedene. For ham virker det som om reaksjonene på Trump i latinomiljøet kan deles inn i to kategorier. For de mange papirløse vil risikoen de løper ved å engasjere seg politisk være for stor. Men blant latinos som har statsborgerskap og står på sikrere grunn, har det ført til et sterkere politisk engasjement.

JOLT! – ET NYTT FRAMSTØT. Ett eksempel på et slikt engasjement er Jolt!, en av flere organisasjoner som dukket opp i kjølvannet av presidentvalget. Målet var å finne ut hvordan latinos kunne svare på trakasseringen fra president Trump. Dianne Enriquez, som var med på oppstarten, forklarer:

– Hva skal til for å bygge politisk makt for latinos? Hvis vi kan nå latino-ungdommen, og øke deres politiske deltakelse, kan vi endre politikken i Texas.

Dianne vokste opp i et politisk miljø, og hennes engasjement begynte da hun organiserte servitører på restauranten hun jobbet på. For henne er den nye situasjonen under Trump-styret noe hun stadig tenker på. Hennes far er amerikansk statsborger, men

Dianne Enriquez var med på å starte organisasjonen Jolt! for å møte trakasseringen fra president Trump og øke latinoungdommens deltakelse i samfunnet.

Delstatskongressen i Texas: Austin er en friby der politiet ikke pågrep personer kun på bakgrunn av immigrasjonsstatusen deres eller utleverte personer til ICE før republikanerne vant avstemningen som tvinger byen til å følge ordre fra ICE.

ble likevel deportert til Mexico på 50-tallet.

Jolt! har et langtidsperspektiv. De ønsker å avmystifisere den politiske prosessen, øke samfunnsengasjementet og vise latinomiljøet hvordan de kan delta og påvirke politisk. Sentralt i dette står ledelseskurset deres. Her lærer deltakerne hva makt egentlig er, å holde taler, mobilisere folk og protestere. Personlig føler Dianne seg tryggere når hun protesterer enn når hun kjører bil:

– Poenget med kollektiv handling er at vi kan protestere offentlig, men likevel føle oss trygge fordi vi er så mange. Det er veldig forskjellig fra når politiet stopper deg, og du ikke vet hva som kommer til å skje, eller hvorfor.

FAKTA

ICE – Immigration and Custom Enforcement, de føderale immigrasjonsmyndighetene.

SB4 – Republikansk lovforslag i Texas som straffer dem som ikke samarbeider med ICE.

Arrestasjoner – Antallet arresterte av ICE første halvår 2016 var 55.000, mens tilsvarende tall for 2017 var økt til 75.000.

Deporteringer – Sammenlignet med under Obama har antallet deporterte gått ned under Trump, fra 20.000 per måned i 2016, til 16.900 per måned i 2017. En av årsakene er at færre blir tatt på grensa. En annen er at immigratordomstolene har lang ventetid. Justisdepartementet planlegger nå å ansette flere dommere for å få behandlingstiden ned.

Grunnlovsstridig – Aktivistene argumenterer for at deporteringen bryter med § 4 i den amerikanske grunnloven som beskytter mot urimelige pågripelser, og §§ 5 og 14 som beskytter mot rasediskriminering.

KILDER: WWW.CHRON.COM, WWW.WASHINGTON-EXAMINER.COM, WWW.POLITICO.COM

Minstelønn og lønnstyveri i Texas

Med Trumps valgseier brast drømmen om en nasjonal økning i minstelønna i USA. I Texas kjemper aktivister derfor for det grunnleggende: tilgang på air-condition og utbetaling av lønn.

EIRIK SJÅVIK (tekst og foto)

Josh Perez fra San Marcos hadde nettopp slått opp med kjæresten. Han forteller at da han skulle hente tingene sine fra leiligheten hennes, sto politiet der. Josh ble arrestert for å ha tatt seg inn på andres eiendom. Han ble idømt to måneders fengsel og fem års prøvetid. Betingelsene i prøvetida er harde: – Jeg kan ikke engang gå én måned uten jobb før de sender meg tilbake i fengsel, sier han.

Studiene ble avbrutt og han endte opp med å jobbe for burgerkjeden Wendys hvor han fikk 7,5 dollar i timen. Det er langt fra nok til å få endene til å møtes.

– Jeg donerer blodplasma, jeg utfører tjenester for folk, jeg prøver å få overtid hvis jeg kan, forklarer Josh, som ble involvert i organisasjonen Fight for \$15 etter å ha engasjert seg i Bernie Sanders' valgkamp. – Jeg så en pamflett med bilde av tusener av arbeidere som krevde høyere lønn og bedre arbeidsvilkår, og jeg tenkte: Søren heller, det er dette jeg trenger!

Organisasjonen fokuserer på grasrotsarbeid. Dette innebærer å gi arbeiderne verktøy og ressurser slik at de kan kjempe sin egen kamp. Det er derfor arbeiderne selv som organiserer og uttaler seg i mediene. Kampen har hittil ført fram i statene California og New York, men i republikanskstyrte Texas er 15 dollar bare et symbolsk tall, ikke et realistisk mål.

TRUET MED SPARKEN. Under banneret Heat Strike arrangerte Josh og kollegene hans i fjor den første streiken i San Marcos på tretti år. Kravene de stilte var beskjedne. I San Marcos er det ofte over 35 grader, og før streiken fikk skiftlederen hetslag. Å få fikset airconditionen hadde derfor førsteprioritet. De ba også om bedre arbeidsutstyr, tilstrekkelig opptrening, og å få lønnsøkningene de allerede var blitt lovet.

– Ledelsen sa at hvis dere streiker nå, så får dere sparken, forteller Josh. Å sparke folk

Josh Perez sliter med å klare seg i lavtlønte jobber og har engasjert deg i grasrotorganisasjonen «Fight for \$15».

Den papirløse gartneren Francisco Guzman fikk hjelp fra organisasjonen Workers Defense Project til å tvinge arbeidsgiveren til å utbetale lønn han hadde til gode.

fordi de organiserer seg er ikke lov, verken føderalt eller i Texas. Men arbeidere som Josh som jobber på såkalte at-will-kontrakter kan bli sparket uten at arbeidsgiver trenger å oppgi en grunn.

Han fikk likevel med seg ni arbeidere, og sammen med andre frivillige klarte de å stoppe driften av restauranten. Og det virket. Da de gikk på jobb neste dag, hadde ledelsen allerede begynt å fikse på airconditionen.

LØNNSTYVERIØ. I Texas er nesten 50 prosent av bygningsarbeiderne papirløse. Sam Robles, kommunikasjonsdirektør i Workers Defense Project [WDP], forteller at i USA har du rett på avtalt betaling selv om du er papirløs. Hver uke får hennes organisasjon besøk av 20–30 migrantarbeidere som har blitt offer for lønnstyveri eller som har hatt en ulykke på arbeidsplassen. Her blir de informert om rettighetene sine og de får råd om hvordan de kan gå fram.

Sam forteller at alternative fagforeninger som primært driver med informasjonskampanjer, påvirkningsarbeid og juridisk bistand er vanlige i områder med mange papirløse. Mange tradisjonelle fagforeninger utelukker papirløse fra medlemskap. – Grupper som vår fyller tomrommet for immigrantarbeidere, forklarer Sam.

BRUKER LØPESEDLER SOM PRESS. Francisco Guzman er papirløs og jobber som gartner. Han tok kontakt med WDP etter at han ikke fikk utbetalt 800 dollar fra selskapet han arbeidet for. Hos WDP fikk han hjelp til å skrive en klage som førte til at han til slutt ble kompensert for arbeidet sitt. Han sier at hovedproblemet blant migrantarbeidere er at mange fremdeles ikke kjenner rettighetene sine.

– I alle jobbene jeg har hatt er jeg nesten den eneste som har krevd å få pengene igjen etter lønnstyveri. De andre er redde. Noen snakker ikke engelsk; andre har ikke papirer.

Men ikke alle arbeidsgivere er like lette å overtale, og må hjelpes litt på vei av WDP.

– Vi finner ut hvor arbeidsgiveren bor, vi drar dit og sprer løpesedler, og lar alle vite at han er en dårlig arbeidsgiver, at han skylder arbeiderne penger. Aksjonene samler gjerne mellom ti og tyve arbeidere, ofte papirløse. Og det fungerer. De drar arbeidsgiveren til forhandlingsbordet for å finne en løsning, sier Sam Robles.

I 2016 kom 3300 kvote-flyktninger til Norge. Norsk Folkehjelp sto på Oslo lufthavn og tok imot alle. – Vi er de første de møter i sitt nye hjemland, og vi gjør alt vi kan for at de skal føle seg trygge, sier lederen for mottakstjenesten, Andrea Ramirez Stangeland.

ANNE HÅSKOLL-HAUGEN [tekst] ERIK M. SUNDT [foto]

Klokken er 10.20 og et Boeng 747 fra Turkish Airlines har akkurat parkert foran den nye terminalen på Oslo lufthavn. Inne i flyet samler passasjerene sammen sakene sine fra hyllene over setene, skur på mobilen og sluses ut gjennom landgangen mot passkontrollen.

Blant verdensvante turister og forretningsfolk går 45 mennesker som akkurat nå har gjennomført sin største reise noen sinne. De er kvoteflyktninger fra Syria, og alt de har igjen bærer de med seg sprengfulle bager og koffertene. De har mistet landet sitt, hjemmet sitt og forlatt alle de kjenner. Nå planter de føttene på norsk jord for aller første gang. Snart skal de bli norske statsborgere. Snart skal de forsøke å lære seg norsk, lære veien til barnehagen og oppleve norsk vinter.

RETT FRA FLYKTINGLEIRENE. De kommer gående mot oss – fedre med sovende barn over skulderen, en bestemor med sjal på hodet, mødre som triller barnevogner, barn som holder fast i bamsene sine og storesøsken som leier de minste. De er trøtte etter den lange reisa. De fleste kommer rett fra flyktingleirene i Libanon og mange har ventet lenge på denne dagen.

– Velkommen til Norge, velkommen hit til oss! Vi er her for å sørge for at alt skal gå bra i dag. Vi skal løse dere gjennom passkontrollen, passe på at alle får bagasjen sin og få dere videre på neste fly, til stedet dere skal bo, deres nye hjem.

Velkommen til

45 barn, mødre, fedre og besteforeldre har akkurat landet i Norge for aller første gang. Ayat Sanajra [til

I 2016 kom det 3300 kvoteflyktninger til Norge. Norsk Folkehjelp sto på Oslo lufthavn og tok i mot alle sammen. Andrea Ramirez Stangeland leder mottakstjenesten på Gardermoen.

Andrea Ramirez Stangeland har samlet alle foran passkontrollen. Hun er leder av Norsk Folkehjelps mottakstjeneste som har jobben med å ønske kvoteflyktninger (se faktaboks)

velkommen til Norge. I dag er det mange som kommer; andre dager kan det være bare én én familie, og noen dager ingen.

– ER DET VANSKELIG Å LÆRE NORSK? Andrea har med seg tre flyktingassistenter på jobb i dag, Ayat Sanajra, Emad Abu Jazar og Foad Al-Saady. Alle tre snakker arabisk og er til stor hjelp; mange av flyktingene som kommer har aldri vært på flyplass før, mange har aldri vært i Europa og noen kan ikke lese og skrive – selv på sitt eget språk. Og de har mange spørsmål, forteller Ayat: Hvor kaldt er det ute? Er det vanskelig å lære seg norsk?

– Dette spør alle om. Mange spør også om skole for barna og om det er mulig å få seg jobb. Jeg forsøker å oppmuntre dem og være realistisk samtidig. Det er hardt arbeid å lære et nytt land å kjenne, sier Ayat.

Norge

venstre] står klar for å ta i mot dem.

Hun glemmer aldri den lille gutten som løp mot henne ut av flyet og spurte: – Når kan jeg begynne på skolen, når kan jeg begynne på skolen?

MYE SOM MÅ ORDNES. Når alle har kommet gjennom passkontrollen, bærer det videre for å hente bagasje. Flyktningassistentene må sørge for å holde tempoet oppe. Mange skal videre med fly til andre byer i Norge, og det gjelder å komme i tide til avgang. Det er ikke bare bare når femti slitne mennesker må på do, skal finne bagasjen sin, få i seg noe å spise og barna slår seg vrang. Kofferter stables og velter, bestemor har sovnet på en benk, en baby gråter. Assistentene står med lister over alle sammen, passer på at ingen roter seg bort, ringer og skaffer rullestoler og barnevogner. En pappa vil låne en mobiltelefon

Ayat og Andrea loser en av familiene gjennom tollen – tollerne gir grønt lys og familien på seks får gå videre – på andre siden av tollslusene venter et helt nytt liv. En representant fra Oslo kommune står klar til å ta imot dem i ankomsthallen.

for å varsle venner om at de ha kommet trygt fram.

– Det er alltid noe som skal ordnes. Noen ganger er flyktningene syke og trenger medisiner. En gang måtte vi ringe etter ambulanse. Det er ikke alltid vi kan språket, da må vi bruke kroppsspråk og google translate – eller ringe noen i teamet som snakker riktig språk, sier Andrea.

Den vanligste utfordringen er at koffertene er for tunge eller at de ikke har kommet fram.

– Da blir de alltid urolige, det er jo alt de eier. Hele livet deres ligger nedpakket i de koffertene, forklarer Andrea.

Før flyktningene kan reise videre, må alle over 14 år ta fingeravtrykk. Politiet skal kontrollere at de som kommer faktisk har fått innvilget opphold. To ansatte fra Politiets utlendingsenhet kommer og roper opp de voksne, men familiene protesterer – de vil ikke splittes. Til slutt blir alle med inn.

DEN VIKTIGE VELKOMSTEN. Lege og psykiater, professor Sverre Varvin, har forsket på flyktninger som kommer til Norge. Han har sagt at måten vi tar imot flyktningene på kan være viktigere enn alle traumene de har opplevd til da. Han forklarer det slik at hvis flyktningene føler at de blir trodd, og at deres identitet blir bekreftet og anerkjent, vil det

NORSK FOLKEHJELPS MOTTAKSTJENESTE

Norsk Folkehjelp har siden 1994 på oppdrag fra UDI hatt ansvaret for å assistere alle overføringsflyktninger som kommer til Norge. Mange har liten erfaring med flyplasser, og snakker et språk få av de ansatte på Gardermoen forstår. Hver uke reiser noen fra temaet på ti personer til Gardermoen for å møte overføringsflyktningene. De hjelper dem gjennom sikkerhetskontroller, passkontroll, ved bagasjebåndet og kan svare på spørsmål. Siden 1994 har vi til sammen assistert over 35 000 overføringsflyktninger som ankommer eller reiser fra Norge.

bli lettere å takle de vonde opplevelsene. Det igjen vil gjøre det lettere å integrere seg i et nytt samfunn.

– Traumatiserte flyktnings adferd vil fortone seg som merkelig for utenforstående som ikke vet hvordan den menneskelige psyken fungerer. «Noe forferdelig kommer til å skje.» De fleste traumatiserte har denne følelsen. De er innstilt på mulige farer, skriver han.

Det flyktninger trenger er trygge og for-

utsigbare rammer, det er det flyktningassistentene forsøker å gi i det aller første møtet med Norge.

– Jeg føler et stort ansvar i denne jobben. Vi er de aller første flyktningene møter når de kommer til Norge, og vi må sørge for at møtet blir trygt og positivt. Vi roer dem ned, prater med dem, svarer på spørsmål. Vi smiler og tøyser med barna, viser at vi er interessert i hvem de er og deres historie. Det gjelder å bygge tillit sier Andrea.

Hun forklarer at selv om flyktningene er glade og takknemlig for å få komme til Norge, er mange også bekymret for hvordan det nye livet skal bli. Mange er fortvilet over å ha reist fra nære slektninger, og sørger over livet som har blitt ødelagt av krig. Spesielt for de gamle er det vanskelig å skulle starte på ny.

JALLA JALLA! Klokka tikker, og noen av flyktningene som skal videre begynner å få dårlig tid. Sandnes, Tromsø, Trondheim, Haugesund – flyktningene kan ikke bestemme selv hvor de skal bo. De vet lite eller ingenting om hva som venter dem. Jalla jalla! Andrea roper. Hun har lært seg noen fraser på arabisk og dette er ord hun bruker ofte – kom igjen!

– Noen ganger er tiden er knapp, og da er det viktig at vi klarer å beholde roen selv om det står boarding eller gate closing. Oppholdet på Gardermoen skal være så trygt og behagelig som mulig for dem vi assisterer. Andre igjen må vente i mange timer før de skal reise videre – det kan bli lange dager for både dem og oss.

Ayat, Emad og Foad skiller lag for å følge hver sin familie. Ayat og Andra loser en av familiene av sted. De må gjennom tollene for å sjekke at alt i koffertene er som det skal.

KVOTEFlyktning

Overføringsflyktninger, også kalt kvoteflyktninger og FN-flyktninger, er personer som risikerer forfølgelse i hjemlandet sitt og derfor får innvilget asyl i et annet land. Forskjellen på asylsøkere og overføringsflyktninger er at en overføringsflyktning får saken sin behandlet og blir anerkjent som flyktning av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) allerede før de kommer til Norge.

Flyet fra Turkish Airlines skal snart lande og Andrea planlegger dagens ankomst med Ayat Sanajra og Foad kan det være bare én familie, og andre dager ingen.

Tollerne gir grønt lys, og familien på seks får gå videre mot skyvedørene – bak dem venter et helt nytt liv. En representant fra Oslo kommune står klar til å ta dem imot. Ei lita jente griper fatt i Andrea og snakker arabisk i rasende fart. Ayat løper til for å tolke.

– Hun spør om du kan bli med dem videre, smiler Ayat.

Den lille jenta klemmer Andrea og så er de av sted.

INGEN VANLIG JOBB. Alle flyktningassistentene er enig om at dette aldri kan bli en helt vanlig jobb. Det er så mange historier, så mange skjebner. En dag tok de imot en liten gutt på bare; han hadde store krigsskader. En annen dag møtte de et ungt foreldrepar som hadde mistet barnet sitt bare noen dager før. De gråt og ville tilbake til graven.

Når alle har kommet gjennom passkontrollen, bærer det videre for å hente bagasje. Flyktningassistentene må sørge for å holde tempoet oppe. Mange skal videre med fly til andre byer og det gjelder å komme i tide til avgang.

Ayat husker best en eldre mann som skulle sendes langt nord i Norge, mens sønnen hadde blitt bosatt i den helt andre enden av

Al-Saady. I dag er det mange som kommer, andre dager

landet. Han gråt og ville ikke skilles fra sin eneste sønn.

– Jeg lurar ofte på hvordan det går med flyktningene etter vi har sendt dem av sted, sier Andrea.

Hun sier hun sjelden har tid til å tenke på det mens det står på. Men på flytoget hjem kommer tankene. Hvem er de, hva har de opplevd og hvordan vil de klare seg i Norge? Mange spør om telefonnummeret hennes eller om hun kan bli med dem videre. Det hender hun får meldinger hvor de takker for en fin velkomst. Noen ganger har hun fått blomster tilsendt. Hun får ofte meldinger rundt juletider – «god jul og godt nytt år» skriver de. På norsk.

– Det fineste med denne jobben er å få ønske flyktninger velkommen til Norge og virkelig mene det, sier Andrea.

Flyktninger hjelper flyktninger

Mange som jobber i mottakstjenesten har selv vært flyktninger. Nå bruker de erfaringene sine til å hjelpe andre i samme situasjon.

Ayat Sanajra [31]
– Hvert møte er spesielt

Jeg føler jeg gjør en veldig viktig jobb. Jeg ser at flyktningene føler seg lettet når de ser at vi står og venter på dem. Nå som de fleste kommer fra Syria, kan jeg snakke arabisk med alle sammen. Det gir dem en ekstra trygghet å kunne snakke sitt eget språk. Veldig mange kan ikke engelsk. Men det viktigste språket er smilet – det forstår alle uansett hvilket land de kommer fra. Jeg kom til Norge som asylsøker fra Palestina i 2009. Det er ingen som tar imot asylsøkere når de kommer, derfor vil jeg gi det jeg selv ikke fikk.

De har så mange spørsmål; alle lurar på hva som venter dem. Mange forteller også om hva de har opplevd. Det er mange vonde historier. Selv kom jeg som asylsøker fra Palestina i 2008. Jeg vet akkurat hva som venter dem, og bruker mine egne erfaringer til å forberede dem på livet i Norge. Jeg sier det ikke bare vil bli lett, men se på meg, jeg har vært her i ti år; nå har jeg utdanning, jeg jobber og snakker norsk. Jeg håper det viser dem at det er mulig å lykkes her.

Emad Abu Jazar [43]
– Jeg lever meg inn i alt som venter dem

Foad Al-Saady [39]
– Jeg har lært å være tålmodig

Jeg husker jeg var nervøs første dag på jobb, men jeg har fått mye opplæring og nå gleder jeg meg til hver gang jeg skal til flyplassen. Jeg har lært meg å være tålmodig. Når mange slitne og spente familier skal rekke så mye på så kort tid, er det viktig å ikke skape en stresset stemning, samtidig som vi har et tidsskjema å holde. I tillegg har jeg blitt en ganske god forhandler; vi må pleie et godt forhold til både politi, vakter og personale på flyplassen. Det er viktig at de vet hvem vi i mottakstjenesten er og at de hjelper oss når vi trenger det. Jeg kom som asylsøker fra Irak i 2010, og hadde vel aldri tenkt at det var en erfaring som skulle gi meg jobb senere.

Vel blåst!

- Ikke la dere lure. Han er vennlig og kan av og til virke nesten litt naiv, men bak hans sjarmerende ytre gjemmer det seg en kompromissløs forhandler som vet hva han vil.

KIRSTI KNUDSEN [tekst]

Karakteristikken kom fra nyvalgt LO-leder Hans-Christian Gabrielsen da Finn Erik Thoresen i begynnelsen av juni behørig ble takket av som styreleder i Norsk Folkehjelp. At det er mye Finn Erik har fått til gjennom sitt årelange engasjement for organisasjonen, er det stor enighet om. Ikke minst at forholdet til fagbevegelsen blomstrer. Det var et mål han satte seg da han gikk inn i styret i 2003.

– Jeg syntes Folkehjelpa hadde fjernet seg for mye fra fagbevegelsen, og ønsket å bidra til at alle forbundene skulle gå inn i et langvarig samarbeid om internasjonale solidaritetsprosjekter i landsmøteperiodene. Nå er vi nesten i mål, sier han fornøyd.

LEIAVTIGGERBREV. Finn Erik Thoresen hadde vært forbundsleder i en årrekke i Norsk Grafisk Forbund da han i 2001 ble valgt som 2. nestleder i LO og etter hvert ble deres representant i Norsk Folkehjelps styre. Den gangen så han ikke med bare blide øyne på fagbevegelsens humanitære organisasjon.

– Det som irriterte meg mest med Folkehjelpa, var at vi bare hørte fra dem når de trengte penger. Det var sjelden snakk om samarbeid. Jeg var overbevist om vi måtte snu trill rundt på dette. For å få forbundene interessert, måtte vi finne noe vi kunne slåss for sammen.

I 2005 ble han konstituert som generalsekretær. Hvordan var overgangen fra styret

til å ha ansvaret for den daglige driften i Folkehjelpa?

– Den var ikke helt enkel, ikke minst på grunn av den økonomiske situasjonen vi var i. Jeg hadde aldri hatt ansvaret for en så stor administrasjon før, og skjønte plutselig for alvor hvordan det var å være ansatt i en organisasjon med en så uforutsigbar økonomi. Så styret og jeg begynte å legge planer for hvordan vi skulle komme opp i ti prosent av omsetningen i egenkapital. Før landsmøtet i 2015 var vi oppe i 17 prosent. Det var litt av en snuoperasjon, og det gikk ikke smertefritt for seg.

EVIG OMSTILLING. Finn Erik er en mann som lett lar seg begeistre, og en samtale med ham blir ofte preget av latter og digresjoner, men nå blir han alvorlig.

– Det som er vanskeligst i en organisasjon som Folkehjelpa, er den evige omstillingen vi lever med. I noen bedrifter gjennomfører de en omstilling og er ferdig med det for en stund, men sånn er det ikke hos oss. Vi har finansiering til prosjekter i noen år, så er det slutt. Det kan føre til mange tunge avgjørelser som får følger for både frivillige og ansatte. Og ikke minst for partnerne våre ute.

– Er det noe du kunne ha gjort annerledes?

– I etterpåklokskapens lys, med fasiten i hånden, er det alltid noe du kunne gjort bedre. Noen ganger burde vi hatt litt mer is i magen før vi tok avgjørelser; andre ganger burde vi ha reagert raskere. Men det må du bare leve med.

DE UUNNVÆRLIGE MEDLEMMENE. Som en ettertraktet innleder og foredragsholder både i og utenfor Folkehjelpa har Finn Erik vært mye på farta. Det han har likt aller best, er besøkene i lokallagene.

– Det har vært mye å glede seg over når det gjelder arbeidet både her hjemme og ute i verden, men ingenting slår det å se entusiasmen blant medlemmene. Hvordan de er i full jobb og likevel bruker fritida si og egne penger på Folkehjelpa. Det har vært en enorm inspirasjonskilde som også har gitt meg energi til å stå på.

DELER ERFARINGER. Norsk Folkehjelps tidligere styreleder har et engasjement som spenner vidt, og veien fra medlemmenes ve og vel til solidaritetsarbeid ute i verden er ikke lang. Solidaritet, ikke veldedighet er noe han hamrer inn i dem som vil høre.

– Enten det er i Colombia, Kambodsja, Palestina eller Sør-Sudan, så vet folk utmerket godt hva de trenger, men ikke alltid hvordan de skal oppnå det. Mange har ikke hatt noe fungerende demokrati, og her kan vi bidra med noen erfaringer fra hvordan Norge gikk fra å være Europas nest fattigste land til å

► *Notadden bluesfestival: Interessen for bluesen kom først i voksen alder. Men den kom kraftig da den først kom. Finn Erik gleder seg til å fortsette engasjementet i Somliga går i trasiga skor – fagbevegelsens årlige solidaritetskonsert på Notadden. FOTO: HÅKON ØDEGAARD*

PROFILER: Finn Erik Thoresen

bli en velferdsstat. Hvor viktig det er å organisere seg og bli gode i lobbyarbeid for å påvirke dem som sitter ved makta.

UTØYA VAR DET STERKESTE INNTRYKKET.

På spørsmålet om hva som har gjort sterkest inntrykk på ham i tida i Folkehjelpa er han ikke i tvil om hva han skal svare:

– Det er Utøya. Det kommer jeg aldri, aldri, aldri til å glemme. Det var grusomt å stå på Sundvolden og ta imot overlevende. Men jeg opplevde også et fellesskap som var helt utrolig. De timene på hotellrommet da vi bare satt og holdt rundt hverandre og gråt. Det gjør noe med deg, vet du. Medlemmet vårt i Hadeland-laget som forlot Skolestua på Utøya for å få ungdommene i sikkerhet og som aldri kom tilbake.

Finn Erik påpeker at det kunne ha gått enda verre hvis ikke medlemmene i Norsk Folkehjelp Hadeland hadde fått opplæring i hvordan de skulle oppføre seg i terrorsituasjoner. Det hadde de fått gjennom å delta i politiets beredskapsøvelser på Gardermoen.

– Det var denne erfaringen som reddet de 47 som befant seg i Skolestua. De hadde ikke noe lås på døra, så en sterk unggutt satte seg ned foran den og holdt igjen da terroristen kom, så han skulle tro den var låst. Og det virket. De hadde også lært at når han trakk seg tilbake, måtte de bli liggende på golvet, for da kom han til å skyte gjennom døra. Og det gjorde han.

STERKE KVINNER SOM FORBILDER.

Finn Erik vokste opp på Filtvet på Hurum. Da han var ti år, ble foreldrene skilt, og mor og sønn flyttet til mormor på Jar. Det kom til å prege livet hans på flere måter.

– Da vi bodde på Filtvet, visste jeg at jeg hadde alle muligheter for skolegang. Nå gjaldt det å komme seg ut i arbeidslivet så fort som mulig, for vi hadde ikke råd til annet. Drømmen om å bli jurist gikk aldri i oppfyllelse, men den gangen kunne du velge og vrake i håndverksfag. Etter framhaldsskolen fikk jeg sommerjobb som hjelpegutt på Hjemmets trykkerier. Da sommeren var over, fikk jeg fortsette som lærling. Det hjalp nok at jeg hadde spilt mye fotball, for bedriftslaget lå i toppen i førstedivisjon, humrer han. – Morgenen etter den første fotballtreningen undertegnet jeg lærlingkontrakten. Sånn ble det gjort. 11 år etter ble jeg tillitsvalgt på heltid, og har vært det siden.

– Du har tidligere sagt at oppveksten med mor og mormor førte til at du tidlig fikk respekt for kvinner?

– Så absolutt. Jeg hadde en veldig sterk mormor. Og mor var sterk på sin måte. Å vokse opp i et slikt kvinnesamarbeid som de to hadde, har klart hatt mye å si. Jeg lærte tidlig at de hadde mye fornuftig å komme med, og at jeg burde lytte til dem. Senere har jeg i mange sammenhenger hatt stort utbytte av den lærdommen, smiler han. – Ikke minst på 70-tallet da kvinnekampen nådde Grafisk og unge feminister fant veien til oss. Jentene hadde mange gode innspill, og de fikk gjennomslag etter hvert. De hadde jo rett. Vi måtte gi slipp på gamle holdninger, åpne bransjen, leve med endringene

FOLKEHJELPASVIDEREVEI. Selv om Finn Erik nå har takket for seg, er han levende opptatt av den videre utviklingen i organisasjonen og kampene som ennå ikke er vunnet.

– Mannskapene våre får fremdeles ikke dekket tapt arbeidsfortjeneste når de ute på redningsoppdrag. Jeg synes det er en skandale i et samfunn som vårt at Stortinget ikke har fått kvinnen og mannen seg opp til å vedta dette. Politikerne er helt enig med oss når vi snakker med dem, men det skjer ingenting uansett hva slags regjering vi har hatt.

– En annen sak som opprører meg er hvordan vi behandler flyktninger og asylsøkere i dette landet. Mottaksdriften legges ut på anbud, og den operatøren som er billigst, får det. Overskuddet går rett i lomma på privatpersoner, mens ideelle organisasjoner som Folkehjelpa kan bruke det til noe bra. Mottaket vårt i Jølster har vært et mønsterbruk. Det er nå nedlagt fordi det var for dyrt. Integrering ser ut til å være et fint ord som ikke betyr noe, sier han i harnisk, og passer med ett til LO-lederens karakteristikk av ham på avskjedsfesten. Men så kommer han på andre tanker, og tordenskya forsvinner:

– Norsk Folkehjelp har blitt en profesjonell organisasjon, ikke minst på minerydding. Jeg er så inni granskauen stolt av at vi bidro til et forbud mot landminer i 1997 og mot klasevåpen i 2008. Nå må vi ta kampen mot atomvåpen. Bare vi får skiftet regjering, skal vi nok få til det også.

INGEN LEDIGGANG FRAMOVER. Aktivisten har ingen planer om å legge inn årene, selv om tida i Folkehjelpa er over. Nå skal han og kona Kir-

Det er stor enighet om at Finn Erik har fått til mye gjennom i styret i 2003. FOTO: ELLEN JOHANNE JARLI

sti bli naboguiden på Østensjø for en palestinsk flyktningfamilie, og han er også nyvalgt styremedlem i reisebyrået og nettbutikken Al Quds.

– Og hva med Norsk Folkehjelp? Har de sett deg for siste gang?

– Nei, det har de nok ikke. Jeg sier gjerne ja takk hvis jeg får invitasjon fra lokallagene. For eksempel har Strand/Forsand sagt at jeg alltid har snakket så pent om Preikestolen og om dem, «så til høsten kommer vi til å invitere deg. Vi vet om høydeskrekken din, men opp skal du jaggju.»

BLUES + FAGBEVEGELSE = SANT. Det er vanskelig å lage et intervju med Finn Erik uten å nevne bluesen. Når kom den inn i hans liv?

sitt årelange engasjement for Norsk Folkehjelp. Ikke minst fikk han forholdet til fagbevegelsen til å blomstre. Det var et mål han satte seg da han gikk inn

– I ungdommen var jeg mest opptatt av Elvis og Beatles. Interessen for bluesen kom først i voksen alder. Men den kom kraftig da den først kom. Den henger sammen med engasjementet mitt i fagbevegelsen. Da fattigfolk organiserte seg, kom kampen ofte til uttrykk gjennom sang og musikk. Bluesen var et fortvilelsens rop fra dem som ikke ble hørt, for å få brakt budskapet sitt ut på en annen måte og synge det inn i hjertene til folk. Jeg er enormt glad for at LO har bedt meg om å fortsette i gruppa som står bak *Samliga går med trasiga skor* – fagbevegelsens årlige solidaritetskonserter under bluesfestivalen på Notodden.

TRE GODE RÅD. – *Selv om du ettertrykkelig har sagt at du ikke akter å bli som den eldste i eventyret som henger på veggen i hornet, har du likevel noen gode råd til dem som skal føre Folkehjelpa videre?*

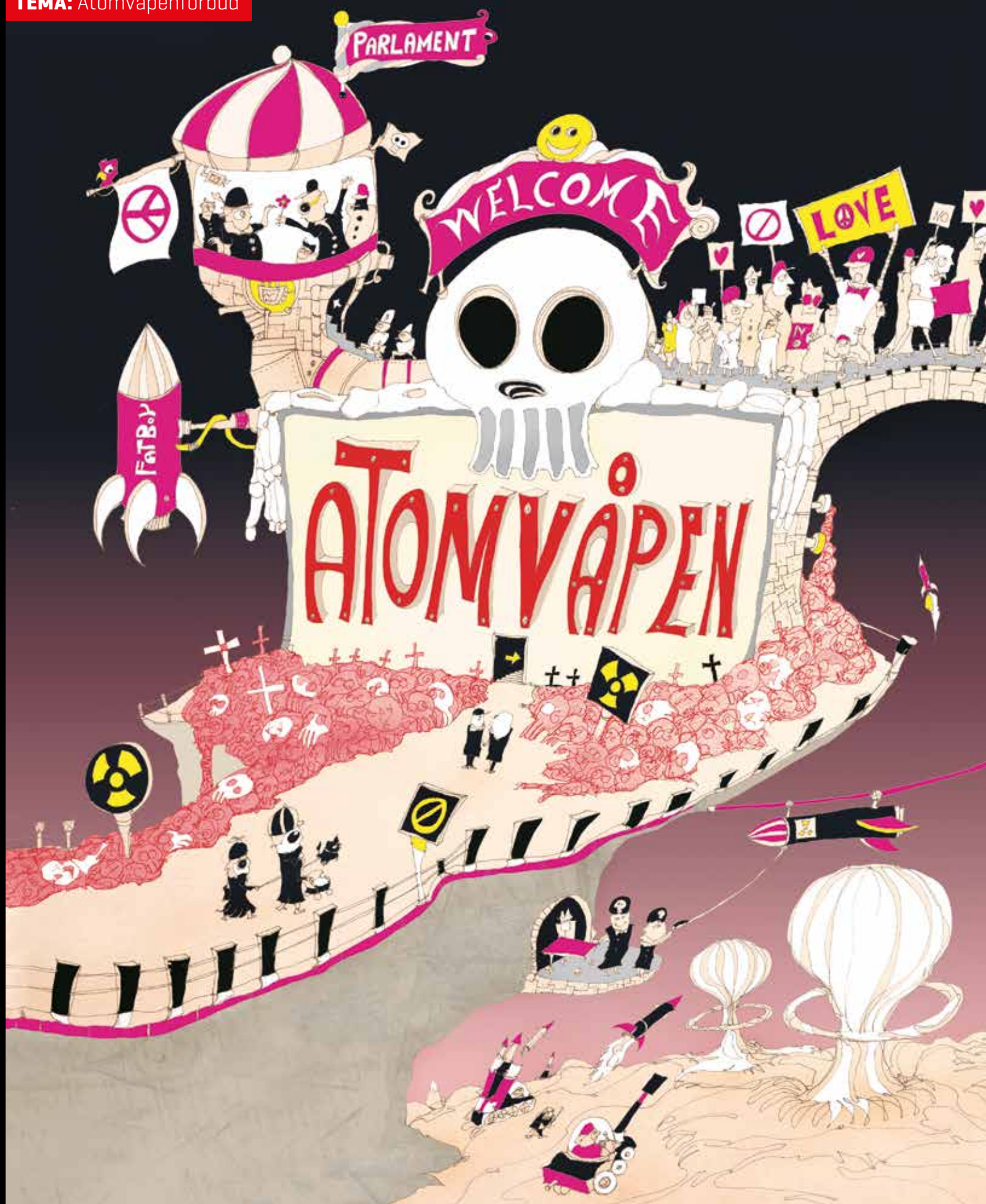
– Jeg tror jeg har formidlet det meste til dem det gjelder, men la gå, da. For det første: Ikke mist fagbevegelsen igjen. For det andre: Hold økonomien under oppsikt. For det tredje: Dyrk den åpne dialogen. Lytt til hverandre, lær av hverandre, lytt til medarbeiderne, til medlemmene og til partnerorganisasjonene ute.

– *Og kanskje du også har et råd til ny styreleder Gerd Kristiansen?*

– Ta vare på de frivillige. Når du er frivillig

i en organisasjon som Folkehjelpa, så ønsker du å bli sett. Oppsøk dem, snakk med dem, se hva de holder på med, vær interessert, ta dem på alvor. Akkurat som i LO har Folkehjelpa tusenvis av folk som bruker fritida si til det beste for andre. Er det noe jeg har respekt for, så er det frivillig innsats. Norge hadde ikke klart seg uten.

Dette er en kortversjon av avskjedsintervjuet med Finn Erik Thoresen. Du kan lese hele på folkehjelp.no/Nyheter

– Vi må aldri glemme

Seiichiro Mise [82] var ti år gammel da atombomben traff hjembyen hans Nagasaki. Nå reiser han verden rundt sammen med andre overlevende og forteller sin historiefors å hindre at noe lignende skjer igjen.

SISSEL FANTOFT [tekst og foto]

Siden 2008 har japanske Peace Boat seilt på verdenshavene. Totalt har mer enn 170 atom-bombeoverlevende – som i hjemlandet kalles hibakusha – vært med på turene. Da båten la til kai i Bergen i juni var to overlevende fra Hiroshima og én fra Nagasaki om bord, i tillegg til to andregenerasjons hibakushaer. Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom i Bergen var en av aktørene som inviterte til et stort arrangement på Litteraturhuset i Bergen hvor blant annet Seiichiro Mise talte.

– Dette er min andre tur med Peace Boat. Jeg skal være borte fra Japan i 105 dager, så det er en lang reise. Men livet om bord er veldig fint, og jeg får møte mange interessante mennesker og se nye steder. På denne turen skal vi besøke 22 ulike havner i Europa, sier han.

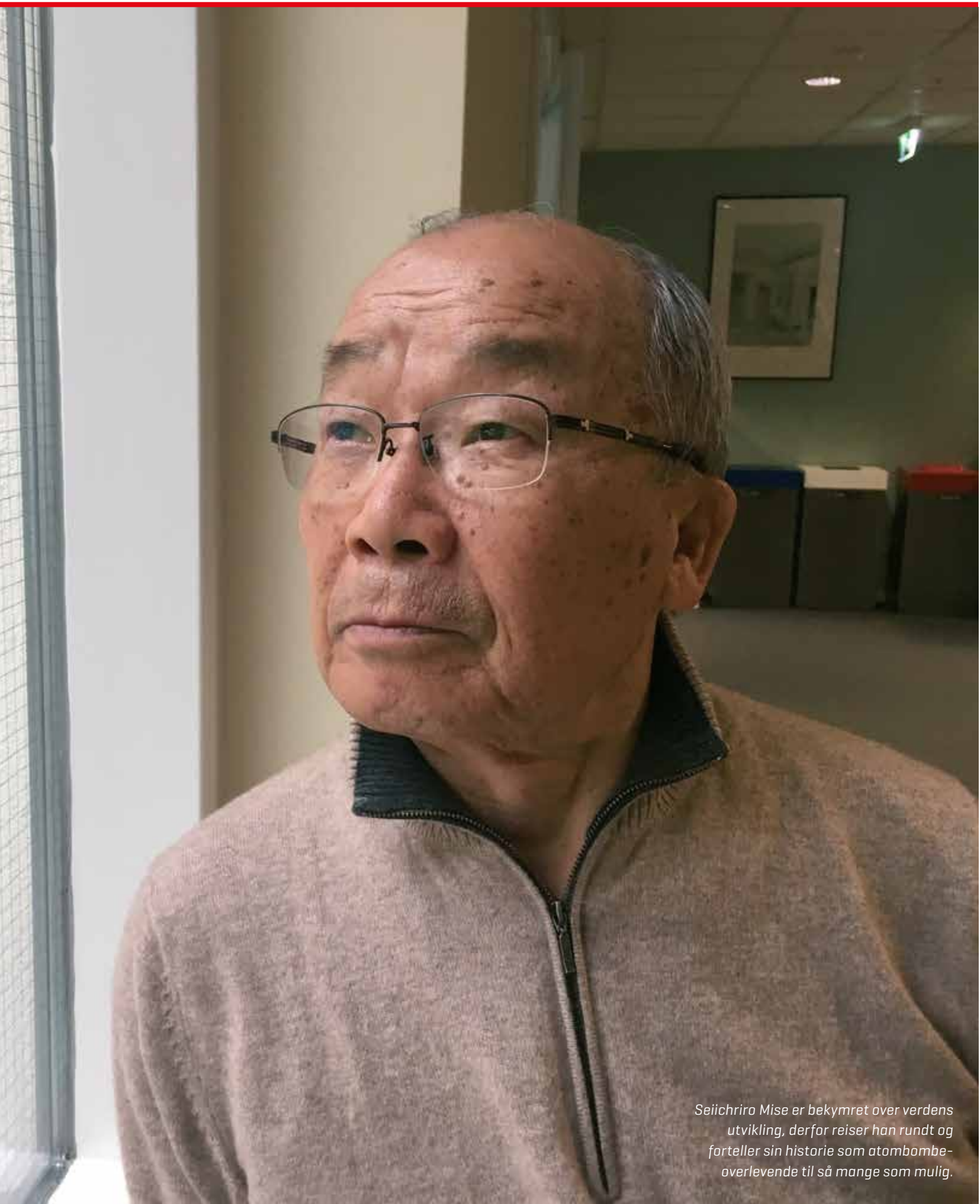
RADIOAKTIVT, SVART REGN. 9. august 1945 hadde Seiichiro Mise sommerferie og satt hjemme i huset i Nagasaki og spilte orgel.

– Jeg spilte lyder som etterlignet et B29 bombefly, men da kom min bestemor løpende inn og ropte at jeg måtte slutte, siden folk kunne tro at det kom et ekte fly, forteller han.

Atomskyen over Nagasaki 9. august 1945 sto mer enn 18 kilometer opp i himmelen etter at det amerikanske bombeflyet B29 Superfortress slapp bomben Fat Man over byens industriområde. FOTO: WIKIMEDIA COMMONS

Idet vesle Seiichiro lukket lokket på orgelet, traff amerikanernes atombombe Fat Man Nagasaki. Klokka var nøyaktig to minutter over elleve på formiddagen.

Seiichiro Mise er bekymret over verdens utvikling, derfor reiser han rundt og forteller sin historie som atombombe-overlevende til så mange som mulig.

TEMA: Atomvåpenforbud

– Jeg så et hvitt lysglimt; det var akkurat som om sola hadde falt ned i hagen. Jeg gjorde som vi hadde lært på skolen: Puttet tomlene i ørene, dekket øynene med de øvrige fingrene, og la meg ned på gulvet, forteller han. Etter noen sekunder kom smellet.

– Det var et forferdelig trykk. Hele huset ristet og inventaret ble slengt veggimellom. Da trodde jeg at jeg skulle dø, men så hørte jeg langt borte at min mor ropte på meg og søsknene mine. Stemmene våre skalv da vi svarte, men heldigvis var både min bestemor, mor og alle vi seks søsknene uskadd, sier han.

Det som trolig reddet familien var at de befant seg innendørs og ble beskyttet av veggene i huset. Totalt mistet 74 000 innbyggere i Nagasaki livet som en direkte følge av atombomben. Mise og hans familie befant seg 3,6 kilometer unna bombens episenter. Åtti prosent av bygningene innenfor en radius på to kilometer fra episenteret ble utradert.

– Utpå ettermiddagen begynte det svarte regnet å falle. Jeg husker at jeg børstet det av ermene mine, og først mye senere fant jeg ut at det var svært radioaktivt, sier han.

HELVETE I SKOLEGÅRDEN. De neste dagene brukte familien på å rydde opp i huset. Så dro Mise og en kamerat bort til skolen sin for å se hva som hadde skjedd med den.

– Vi hadde aldri kunnet forestille oss hva som møtte oss der. I skolegården lå det rekke på rekke med skadde mennesker, og lastebiler strømmet stadig til med flere. De var så forbrente og dekket med blod at vi ikke kunne se om det var menn eller kvinner.

Mange ropte på vann, andre hadde så store smerter at de tryglet om at noen ville ta livet av dem. Etter en liten stund stilnet flere av ropene fordi folk hadde dødd, sier han stille.

De døde ble slengt ned i store groper som ble gravd i skolegården, og satt fyr på.

– Skolegården vår var plutselig blitt et krematorium. Jeg husker enda lukta av brente kropp og flammene som sto opp fra hullene. Dette sto vi guttungene og så på – det var som å være i helvete, minnes Mise.

SLUTT PÅ KRIGEN. Innbyggerne i Nagasaki visste ingenting om atombomben som hadde truffet Hiroshima tre dager tidligere. På grunn av krigen var kommunikasjonen nærmest ikke-eksisterende. 15. august fortalte Mises

Da Seiichiro Mise besøkte Norge, møtte han blant andre daglig leder i anti-atomvåpenorganisasjonen [3]. Mise og Kornelia utvekslet tegninger til gjensidig glede.

bestemor ham at Japan hadde kapitulert og at krigen var over.

– Da ble jeg så lykkelig! Jeg begynte i første klasse da krigen startet, og visste ikke om annet enn å leke ute i frykt for hva som ville skje. Å bli fri for den frykten, det er hva fred er, sier han.

I 1964 møtte Mise kona si, men det var ikke helt uproblematisk for hennes familie at hun ønsket å gifte seg med en hibakusha.

– Det gikk mange rykter om hibakushaene i Japan i mange, mange år etter krigen. Den

radioaktive strålingen førte til økt fare for å få barn med fødselsdefekter.

Skadene fra strålingen bare vedvarer; det påvirker ikke bare meg, men også mine barn og barnebarn. Selv om jeg kanskje ser frisk ut, vet jeg ikke hva strålingen kan ha gjort med meg, og den usikkerheten har jeg levd med hele livet, sier Mise.

TAR KAMPEN VIDERE. 7. juli i år stemte 122 FN-land for et forbud mot atomvåpen. Forhandlingene ble boikottet av Nato og atom-

ICAN, Anne Marte Skaland, og hennes datter Kornelia

maktene. Seiichiro Mise var på plass i New York da forbudet ble vedtatt.

– Fred er en gave som bør deles av hele menneskeheten, og atomvåpen vil aldri skape fred, det er et faktum vi hibakushaer vet bedre enn noen andre, sier han.

Mise ser med bekymring på utviklingen i verden.

– Dagens atomvåpen er hundre ganger kraftigere enn dem som detonerte i 1945. Med verdensledere som Kim Jong-Un og Donald Trump er jeg redd for hva som kan

Dette bildet ble tatt i Nagasaki 10. august 1945, og viser overlevende etter atombomben. Seiichiro Mise og hans familie var blant dem. FOTO: YOUSUKE YAMAHATA/WIKIMEDIA COMMONS

skje. Vi hibakushaer er ikke politikere, men vi kjenner smerten og lidelsen som atomvåpen kan føre til, sier Mise.

Som alle hibakushaer får både han og hans etterkommere tilbud om hyppige, gratis helsesjekker. Fire av de åtte medlemmene i hans familie som overlevde atombomben har senere dødd av kreft.

– Da mine barnebarn fylte ti år, satte jeg meg ned med dem og fortalte hva som skjedde da jeg var ti år. Det er så viktig at vi aldri glemmer, og jeg er blant de siste som husker den dagen i 1945. Om noen år finnes det ikke flere hibakushaer, og vi er bekymret for hva som vil skje når vi ikke kan fortelle våre historier. Derfor er vi opptatt av å reise rundt og snakke med så mange mennesker som mulig mens vi fremdeles kan, sier han.

ENGASJERT UNGDOM. Thea Katrin Mjelstad er medlem i Solidaritetsungdom Bislett og i anti-atomvåpenorganisasjonen ICAN. Hun deltok i Peace Boat-arrangementet i Bergen og fulgte Seiichiro Mise da han besøkte Oslo. Hun var også sammen med ham i New York under forhandlingene som førte fram til FNs atomvåpenforbud.

– Det er de forferdelige humanitære konsekvensene av en atombombe som ligger bak

Thea Mjelstad fra Norsk Folkehjelps Solidaritetsungdom tilbrakte mye tid med Seiichiro Mise i Bergen og Oslo, og i New York da FN vedtok forbudet mot atomvåpen.

kampen for et forbud, og Mises historie gjør det enda lettere å forstå hvorfor dette er så viktig. Han sier at det er viktig for ham å vite at det finnes ungdom som engasjerer seg og vil ta kampen videre når hibakushaene er borte. Møtet med Mise har ført til at jeg har blitt enda sterkere engasjert i dette temaet, sier hun.

De gangene det kunne

Lista over nestenulykker med atomvåpen er lang, og vi har flere ganger vært nære på atomkrig. Sannsynligheten for at et atomvåpen vil bli detonert, øker over lengre tid, så 72 år etter Hiroshima og Nagasaki har trusselen aldri vært større. Skrekkscenariene er mange og høyst reelle: Atomvåpen kan komme terroristgrupper i hende, saboteres, eller det kan skje en ulykke.

INGEBJØRG SØRENES [tekst]

Atomvåpen er en direkte trussel mot global sikkerhet og mennesker på hele kloden. Én enkelt atombombe kan drepe hundretusenvis av mennesker og legge store byer i ruiner. De globale konsekvensene for klima, miljø, matproduksjon og utvikling vil være enorme.

Vi kjenner til mange nestenulykker der atomvåpen har vært involvert. Amerikanerne har vært åpne om en rekke av sine atomtabber, og det er all grunn til å tro at de andre atomvåpenstatene har lignende hendelser

på samvittigheten, selv om de ikke har praktisert den samme åpenheten.

EN SKIFTENØKKELE TIL BESVÆR. En av de alvorligste hendelsene i USA fant sted 18. september 1980, da en Titan-atomraket var nær ved å detonere i Arkansas i USA. Dette atomvåpenet hadde tre ganger kraftigere sprengkraft enn alle bombene som ble brukt gjennom hele andre verdenskrig til sammen. Dette inkluderer også atombombene som ble sluppet over Hiroshima og Nagasaki i 1945.

Bakgrunnen for ulykken var at en reparas-

Kjente nestenulykker med atomvåpen

Dato	Hendelse	Involverte stater	Årsak
Oktober 1962	Operasjon Anadyr	Sovjetunionen	Misforståelse
27. oktober 1962	Britiske atommyndigheter under Cubakrisen	Storbritannia	Konflikteskalering
27. oktober 1962	Black Saturday	USA	Konflikteskalering og misforståelser
22. november 1962	Penkovsky – falsk alarm	Sovjetunionen	Spionasje
Oktober 1973	Oktoberkrigen mellom Egypt/Syria og Israel	Israel	Konflikteskalering
9. november 1979	NORAD: Øvelse feiltolkes som reell trussel	USA	Videoopptak fra øvelse fører til atomvarsling
3. juni 1980	NORAD: Defekt databrikke	USA	Defekt databrikke
25. september 1983	Serpukhov-15	Sovjetunionen	Teknisk feil
7.-11. november 1983	Able Archer-83	Sovjetunionen, USA	Feiltolkning av militærøvelse
18.-21. august 1991	Mislykket kupp	Sovjetunionen	Tap av kommando og kontrollstruktur
25. januar 1995	Raketthendelsen på Andøya	Russland	Feiltolkning av utskytning av forskningsraket
Mai-juni 1999	Kargil-konflikten	India, Pakistan	Konflikteskalering
Des. 2001-okt. 2002	Kashmir-konflikten	India, Pakistan	Konflikteskalering

En Titan II atomraket står deaktivert utstilt på Titanmu

tør mistet en skiftenøkkel ned i atomvåpenets betongsilo. Nøkkelen traff missilet som atombomben var festet på, og høyeksplosivt drivstoff begynte å lekke ut i siloen. Militærpersonellet gjorde alt de kunne for å hindre en katastrofe, men om natta eksploderte raketten. Atomstridshodet endte i en grøft, men var heldigvis så intakt at dødelig plutonium ikke lekket ut. Likevel ble mange skadet i ulykken, og én person omkom. Raketten var utdatert og manglet tilfredsstillende varslings- og kommunikasjonssystemer, og burde for lengst ha vært kassert.

Russerne har holdt statistikken over nestenulykker i tidligere Sovjetunionen tett til

gått riktig ille

seet i Green Valley, Arizona. Museet holder til på en tidligere utskyttingsbase. FOTO: AFP/BRENDAN SMIALOWSKI / NTB SCANPIX

brystet, men noen hendelser kjenner vi til. 26. september 1983 hindret oberstløytnant Stanislav Petrov det som fort kunne eskalert til full atomkrig mellom USA og Sovjetunionen. Petrov vaktet Russlands alarmsystem for amerikanske atomvåpenangrep da monitorene hans signaliserte at et massivt angrep var underveis. Signalene viste seg å være en teknisk feil, og verden kan prise seg lykkelig over at Petrov brøt prosedyren og unnlot å rapportere hendelsen videre til sine overordnede.

NORSKE FORVIKLINGER. Norge har faktisk hatt en rolle i to hendelser som fort kunne endt med atomkrig. 5. oktober 1960 kom det

inn et varsel på den nordamerikanske luftforsvarssentralen NORAD om at hundrevis av sovjetiske atommissiler var på vei i retning USA. Ifølge systemene var rakettene bare minutter unna. Heldigvis visste etterretningssjefen på sentralen at Sovjetunionens daværende leder Nikita Khrusjtsjov var i FNs hovedkvarter i New York den dagen. Han anså det som svært usannsynlig at Sovjetunionen ville sende atomraketter mot USA mens deres egen statsleder befant seg i landet.

Feilen skyldtes et nytt radaranlegg på vestkysten av Grønland som var vendt mot Norge og de sovjetiske utskyttingsbasene. Radarene tolket refleksjonene fra månen bak

FAKTA

- › Ni land har til sammen rundt 14 900 atomvåpen – de fleste av dem mange ganger kraftigere enn bombene som ble sluppet over Hiroshima og Nagasaki i 1945.
- › Over 90 prosent av verdens atomvåpen tilhører USA og Russland. De to landene har flere hundre atomvåpen i høyberedskap, som betyr at de kan skytes ut i løpet av noen minutter.

Finnmarkskysten som at Sovjet hadde skutt opp hele sitt arsenal i Nord-Russland.

Den alvorligste nestenulykken i atomvåpenhistorien fant sted 25. januar 1995, og går under navnet *den norske rakettkrisen*. Dette er kanskje det nærmeste verden har vært en atomkrig. Hendelsen ble utløst av en 15 meter høy norsk forskningsrakett som ble skutt ut fra Andøya i retning Svalbard for å undersøke nordlys. Raketten var på den tiden den største raketten som hadde blitt skutt opp fra Andøya. Russland hadde som vanlig blitt varslet om oppskytingen, men på grunn av en feil i byråkratiet fikk ikke radaroperatørene på russisk side beskjed om oppskytingen. Det russiske forsvaret tolket derfor rakettoppskytingen som et reelt angrep, og aktiverte for første gang i historien atomkofferten. På tross av massivt press fra forsvarssjefen, nektet heldigvis daværende president Boris Jeltsin å trykke på atomknappen.

KILDER: LEWIS, PATRICIA, HEATHER WILLIAMS, BENOÎT PELOPIDAS & SASAN AGHLANI (2014): *TOO CLOSE FOR COMFORT: CASES OF NEAR NUCLEAR USE AND OPTIONS FOR POLICY*. CHATHAM HOUSE REPORT.

NORSK FOLKEHJELP: FAQ – KJERNEVÅPEN [INTERNETT], NORSK FOLKEHJELP. TILGJENGELIG FRA: WWW.FOLKEHJELP.NO/VAART-ARBEID/HUMANITAER-NEDRUSTNING/TRUSLENE/ATOMVAAPEN/FAQ-KJERNEVAAPEN [LEST 3. SEPTEMBER 2017].

SCHLOSSER, ERIC (2013): *COMMAND AND CONTROL: NUCLEAR WEAPONS, THE DAMASCUS ACCIDENT, AND THE ILLUSION OF SAFETY*. NEW YORK: PENGUIN.

Forbud mot atomvåpen

– uten fredsnaasjonen Norge

7. juli vedtok FNs generalforsamling et internasjonalt forbud mot atomvåpen. Til tross for at atommaktene og Nato-landene boikottet forhandlingene, ble avtalen vedtatt med et overveldende flertall da 122 land stemte for.

SISSSEL FANTOFT [tekst] **ICAN** [foto]

Seniorrådgiver mine- og våpenpolitikk Grethe Østern i Norsk Folkehjelp forteller historien om veien fram mot det historiske vedtaket i FN.

– I løpet av prosessene fram mot forbudene mot landminer i 1997 og klaseammunisjon i 2008 utviklet det seg et internasjonalt nettverk av politikere, diplomater og sivilsamfunnsaktører som er videreført i arbeidet for å få til et forbud mot atomvåpen, sier Østern.

Hun begynte i Norsk Folkehjelp etter at

forbudet mot landminer var på plass, men hadde en sentral posisjon i den internasjonale kampanjen mot klasebomber, CNC. Hun sitet også i styret i ICAN, den internasjonale kampanjen for å forby atomvåpen.

– Norsk Folkehjelp har vært en viktig aktør i dette arbeidet. Vi er en av få sivilsamfunnsaktører som er både operative og driver politisk påvirkningsarbeid. Vi har stor tyngde internasjonalt, og er en anerkjent aktør på våpenområdet, sier hun.

Grethe Østern med Setsuko Thurlow (til venstre), en overlevende fra atombombingen av Hiroshima som holdt et sterkt innlegg i FN på vegne av ICAN. Hun oppfordret alle regjeringer til å etablere en sterk, juridisk standard mot atomvåpen som gjør det klart at atomvåpen er «illegitime, umoralske og ulovlige.»

RASJONELL FRYKT. Etter at forbudet mot klaseammunisjon ble vedtatt i 2008, begynte flere aktører å jobbe for et forbud mot atomvåpen.

– Det kom henvendelser til Norsk Folkehjelp om å bidra i dette arbeidet, siden vi har så mye erfaring og kompetanse fra humanitære nedrustningsprosesser. I begynnelsen tenkte jeg som så mange andre at det var en uoverkommelig oppgave, forteller Østern.

Etter hvert klarte folk i det internasjonale nettverket å overbevise Norsk Folkehjelp om at det var mulig å få til et forbud mot atomvåpen.

– En diplomat fra New Zealand sa engang at når det gjelder atomvåpen må vi bevege oss fra irrasjonell likegyldighet til rasjonell frykt – vi må erkjenne frykten og forsøke å gjøre noe med det. Istedenfor kjernefysisk avskrekking bør vi satse på bærekraftig sikkerhet, fortsetter hun.

I 2012 ble det besluttet at Norsk Folkehjelp, som en av de første humanitære organisasjonene, aktivt skulle jobbe for forbudet.

– Internt ble det oppfattet som et veldig politisk standpunkt, men etter hvert har det blitt stadig mer eierskap til tematikken i organisasjonen, sier hun.

MENINGSFULL BEREDSKAP. I 2013 inviterte Stoltenberg-regjeringen til den første kon-

1942

Manhattanprosjektet ledet av R. Oppenheimer

16.7: Kodenavn "Trinity". USA prøvesprenger.

1945

6.8: Little boy over Hiroshima. 140 000 døde. 9.8: Fat man over Nagasaki. 74 000 døde.

1947

Kodenavn "Første lyn". Sovjetunionen prøvesprenger.

1952

Storbritannia prøvesprenger

1955

Russell-Einstein-manifestet advarer mot atomkrigens farer.

Seniorrådgiver for mine- og våpenpolitikk i Norsk Folkehjelp, Grethe Østern, har vært helt sentral i arbeidet med å jobbe fram viktige våpen-forbud. Hun sitter i styret for den internasjonale kampanjen mot atomvåpen [ICAN] og var til stede i New York da FN vedtok et forbud mot atomvåpen i sommer.

feransen i det humanitære initiativet for et forbud mot atomvåpen.

– Under konferansen framsto det klart for meg at det var mulig at FN ville vedta et forbud i løpet av fem år. Den overbevisningen beholdt jeg også etter regjeringsskiftet, selv om vi da fikk en regjering som inntok en passiv rolle. Med Solberg-regjeringen forsvant både det strategiske samarbeidet med norske myndigheter og all finansiering, forteller Østern.

Det har senere vært avholdt to konferanser til, i Østerrike og Mexico.

– Vi har hele tiden hatt kontakt med et nettverk av diplomater fra mange land. De viktigste har vært Irland, Østerrike, Mexico, New Zealand, Sør-Afrika, Nigeria og Thailand. Vi har fokusert på kunnskap om risikoen atomvåpen utsetter oss for og mulighetene for å bygge en meningsfull beredskap. Mange land ble stadig mer utålmodige og pekte på hvor uakseptable atomvåpen er, sier hun.

Etter hvert ble det nedsatt en arbeidsgruppe i FN som i oktober 2016 la fram sin resolusjon om at et forbud mot atomvåpen er nødvendig.

I UTAKT MED FOLKEMENINGEN. Om lag 150 land deltok i forhandlingene om avtalen i FNs generalforsamling.

– En liten gruppe land, inkludert Norge, boikottet forhandlingene. I tillegg til atommaktene var det først og fremst Nato-land. ►

1960
Frankrike
prøvesprenger.

1963
Den første delvise
prøvestansavtalen signeres.

1964
Kina
prøvesprenger.

1968
Ikkespredningsavtalen
signeres.

1974
India
prøvesprenger.

1986
Israels atomvåpen-
program blir avslørt.

USA sendte brev til disse og oppfordret dem til å boikotte forhandlingene, så dette var en organisert ikke-tilstedeværelse, sier Østern.

Som eneste Nato-land deltok Nederland i forhandlingene fordi det nederlandske parlamentet forlangte det.

– Men underveis fikk Nederland en mer konservativ regjering, og stemte som eneste land imot avtalen. Vår analyse er at Nederland ble USAs og Natos instrument for å hindre et enstemmig vedtak, legger hun til.

De 122 landene som stemte for repre-

senterer $\frac{3}{4}$ av medlemslandene i FNs generalforsamling. Nå skal parlamentene i hvert enkelt land verifisere standpunktet, og fra 20. september er avtalen åpen for signering.

– Avtalen trer i kraft når 150 land har ratifisert den. Vi kommer til å fortsette å presse

1991

Sør-Afrika demonterer seks atomvåpen.

1996

8.7: Den internasjonale domstolen i Haag: Atomvåpen er ulovlig.

24.9: Prøvestansavtalen signeres av USA, Storbritannia, Russland, Kina og Frankrike. India vil ikke signere.

Avtalen har fremdeles ikke trådt i kraft.

1998

Pakistan prøvesprenger.

2006

Nord-Korea prøvesprenger.

2007

ICAN blir opprettet i Wien.

◀ *Forbudet mot atomvåpen er et faktum i FN 7. juli 2017. Norsk Folkehjelps generalsekretær Henriette Killi Westhrin [til venstre] er fornøyd med resultatet, innsatsen til Grethe Østern [til høyre] og resten av aktivistene i Den internasjonale kampanjen mot atomvåpen (ICAN).*

ratifisert avtalen vil legge kraftig press på Norge for at vi skal signere, og jeg er overbevist om at vi før eller siden vil gjøre det, sier Østern.

Norsk Folkehjelp har gjennomført tre spørreundersøkelser blant nordmenn om et forbud mot atomvåpen.

– Åtte av ti støtter et forbud, og av disse mener 90 prosent at Norge bør undertegne avtalen. Så her er regjeringen helt i utakt med folkemeningen, sier hun.

2000 ATOMVÅPENSPRENGNINGER. Atomvåpen er den største våpentrusselen mot menneskeheten, siden de er konstruert for å drepe millioner av mennesker på et øyeblikk.

– Mange tror at det kun er Hiroshima og Nagasaki som har vært utsatt for atombomber, men faktum er at det har vært rundt 2000 atomvåpendetonasjoner rundt om i verden, blant annet i Stillehavet, Algerie og Kasakhstan. Store landområder er kontaminert, og befolkningen lider, blant annet med økt forekomst av kreft og barn som blir født med defekter som følge av strålingen, forteller Østern.

I Stillehavet finnes det et eget uttrykk – jelly babies – som brukes om barn som fødes uten skelett på grunn av strålingen etter atomvåpendetonasjoner.

– Når avtalen skal settes ut i livet, må vi kartlegge hva som er behovet for hjelp, hvor stort behovet er og hvor mange mennesker som er rammet. Deretter må land som ikke er rammet hjelpe dem som er det, både praktisk og økonomisk. Det er nå satt i gang et helt apparat i FN som skal arbeide med dette, og jeg tror avtalen vil virke helt etter oppskriften, sier Østern.

– Våpenteknologien utvikler seg raskt, og det vil framover være naturlig også å jobbe

for forbud mot blant annet brannvåpen, bruk av eksplosive våpen i befolkede områder og såkalt *killer robots*, altså drapsroboter som kan ta egne avgjørelser og skyte uten menneskelig involvering.

Les Grethe Østerns blogg på:
blogg.folkehjelp.no

FAKTA

- › I desember 2016 vedtok FNs generalforsamling å sette i gang forhandlinger om et internasjonalt forbud mot atomvåpen.
- › Om lag 150 land deltok i forhandlingene, som fant sted i New York i mars, juni og juli 2017.
- › 7. juli vedtok FNs generalforsamling forbudet. 122 land stemte for, 1 land [Nederland] stemte i mot, 1 land [Singapore] var avholdende, og 69 land stemte ikke.
- › Forbundsstraktaten åpnes for signering 20. september.
- › Landene som signerer avtalen forplikter seg til å aldri utvikle, teste, produsere, framstille eller på annen måte anskaffe eller lagre atomvåpen. Avtalen forbyr også enhver overføring eller bruk av atomvåpen, samt trusler om å bruke slike våpen.
- › Det finnes i dag ni land i verden som vi vet har atomvåpen: USA, Russland, Storbritannia, Frankrike, Kina, India, Pakistan, Israel og Nord-Korea.

2012

Norsk Folkehjelp starter sitt arbeid for å forby atomvåpen.

2013

Norsk Folkehjelp blir del av ICANs internasjonale styre.

Norge: Internasjonal konferanse om de humanitære konsekvensene av atomvåpen.

2016

FNs generalforsamling starter forhandlinger om atomvåpenforbud i 2017.

2017

Mars: 132 nasjoner deltar i første forhandlingsrunde

7.7: FN vedtar et internasjonalt forbud mot atomvåpen.

Helvete på jord

– de humanitære konsekvensene av en atomvåpenkatastrofe

– De fleste tenker først og fremst på stråleskader når vi snakker om konsekvensene av en atomvåpen-detonasjon, men de glemmer at det faktisk er en bombe. Skadene fra strålingen er i utgangspunktet mindre dramatiske enn de faktiske bombeeffektene, sier Jon Reitan i Norske leger mot atomvåpen.

TORUNN AASLUND [tekst]
JOHAN REISANG [Illustrasjon]

Verdens helseorganisasjon WHO uttrykte i 1983 at atomvåpen er den største umiddelbare trusselen mot menneskenes helse og overlevelse.

Når atombomben er programmert til å detonere et stykke opp i lufta vil de grusomme konsekvensene ramme et størst mulig område. Idet bomben detonerer vil det i løpet av et milliondels sekund danne seg en svær ildkule på mange millioner grader. I ti sekunder står ildkula på himmelen og sender

dødbringende lys, varme og kjernestråling ut i alle retninger.

INFERNO AV ILD OG ØDELEGGELSER. – Alt som befinner seg direkte under ildkula vil bare smelte og forsvinne, forklarer Kirsten Osen, som har vært engasjert i kampen mot atomvåpen gjennom Norske leger mot atomvåpen siden 80-tallet.

Varmen brer seg med lysets hastighet og forårsaker voldsomme branner og stråleforbrenninger på bar hud hvis den ikke bare fortærer alt. I Hiroshima var forbrenninger den viktigste dødsårsaken for dem som overlevde selve eksplosjonen, men som så døde i timene og dagene etterpå.

Varmen i ildkula skaper et øyeblikkelig enormt overtrykk som brer seg med lydens hastighet. Trykkbølgen vil i seg selv ikke nødvendigvis drepe mennesker, men den vil jevne bygninger i flere kilometers avstand med jorda slik at folk begraves i bygningsmassene.

Den enorme varmen i ildkula fører også til at lufta utvider seg, og det dannes voldsomme vinder som blåser som tornadoer ut fra ildkula. De tar med seg alt som ligger igjen: Løse gjenstander, brennende bygningsrester og mengder med knust glass.

Varmen, trykkbølgen og vindene vil fange mennesker i et inferno av ild, sammenraste bygninger og livsfarlige flyvende gjenstander. Dette resulterer i alle tenkelige former for brudd, sår, knusninger, og indre og ytre blødninger. En rekke av disse skadene medfører øyeblikkelig eller påfølgende død. I Hiroshima

hadde ca. 70 prosent av de overlevende slike mekaniske skader.

Idet ildkula slukner, dannes et undertrykk som suger lufta tilbake og tar med seg store mengder støv og partikler opp i lufta, slik at den berømte soppskyen dannes. Partiklene absorberer radioaktive bomberester og fører til radioaktivt nedfall. De tyngre partiklene faller raskt ned i nærområdene med en utbredning som avhenger av værforholdene. De lettere partiklene føres opp i høyere luftlag der de sirkulerer rundt kloden og faller ned i løpet av mange år.

MANGEL PÅ HJELP. Jon Reitan er spesialist på stråleskader, men han understreker at det vil være brannskader og knusningsskader, og ikke nødvendigvis stråleskadene, som vil dominere den første tiden etter en eksplosjon og skape et enormt hjelpebehov.

– Men det vil ikke være noen der til å hjelpe ofrene. Helsepersonellet er døde eller skadete, og sykehusene vil være i ruiner, sier han.

– De psykologiske konsekvensene for dem som blir rammet av radioaktiv stråling er det forsket relativt lite på. Hibakushaene, som de overlevende etter atomsprengningene i Hiroshima og Nagasaki blir kalt, kan fortelle om hvordan de føler seg sviktet på dette ►

► De heldige vil dø umiddelbart, mens hundretusenvis vil gjennomgå umenneskelige lidelser i noen dager, uker og kanskje år. Selv en begrenset eksplosjon vil få vidtrekkende klimakonsekvenser for hele kloden.

området og at de aldri fikk den oppfølgingen de trengte. De følte seg dessuten utstøtt fra samfunnet fordi folk var redde for strålesmitte.

RADIOAKTIVT NEDFALL. Det er kjernestrålingen fra det radioaktive nedfallet som de fleste forbinder med en atomeksplosjon. Vi har ingen sanser til å registrere slik stråling eller merke om vi blir rammet. Om strålingen ikke er altfor intens, tar det tid fra bestrålingen til virkningen kommer, det kan ta dager, uker, måneder til år, avhengig av stråledosen. Kjernestrålingen kalles derfor Den usynlige morderen.

Kjernestråling hindrer cellene våre i å dele seg seg. Jo større dosen er, desto større konsekvenser får den for kroppens organer, som vil slutte å fungere etter hvert som gamle celler dør uten å bli erstattet av nye. Derfor svikter de organene som normalt har størst celledeling først, som benmargen, tarmen, og hårsekkene, som fører til at håret faller av.

Mindre stråledoser fører til kvalme og tretthet, mens større doser gir tre sykdomsbilder: Det første er skade på benmargen som danner røde og hvite blodlegemer og blodplater som bidrar til å stanse blødninger. Dermed pasientene får behandling, vil noen kunne overleve, men uten behandling vil mange dø.

« I en full-skala atomkrig ville temperaturfallet svare til en ny istid med undergang av vår sivilisasjon slik vi kjenner den. »

Kirsten Osen

Det andre sykdomsbildet er sårdannelse i mage og tarmvegg som fører til kvalme, brekninger, blodig diaré, uttørking og feber. Sjansene er store for at pasienten dør i løpet av et par uker. Det tredje sykdomsbilde oppstår når folk utsettes for svært høye doser som skader hjernen. Pasienten har hodeverk, er trøtt, apatisk, eller i koma. Denne tilstanden fører til døden innen noen timer eller få dager.

GLOBALE KLIMAENDRINGER. – De medisinske konsekvensene av en atomkrig har vi visst

Kirsten Osen og Jon Reitan er aktive i Norske leger mot atomvåpen og de tegner et grimt bilde av et samfunn etter atomkatastrofen.

om i mange tiår, sier Jon Reitan. – Den kunnskapen blir med jevne mellomrom oppgradert, og studiene av konsekvensene etter Hiroshima og Nagasaki pågår fortsatt. Også den såkalte atomvinteren etter en omfattende atomkrig har vært kjent siden 1980-åra, men nyere tids klimaforskning har gitt oss mulighet til å beregne klimaendringer også som følge av en begrenset atomkrig.

– Som modell har man valgt en mulig begrenset atomkrig mellom India og Pakistan, med bruk av ca 1/2 prosent av verdens atomvåpenarsenaler, forteller Kirsten Osen. Svære mengder sot fra brennende byer og industriområder vil løftes opp i stratosfæren og skygge for solen. Det vil føre til et temperaturfall som vil vare i minst et tiår. Temperaturfallet vil inntre så raskt at naturen ikke klarer å tilpasse seg. Ved hjelp av klimamodeller har man beregnet at dette vil få dramatiske følger for jordbruket, og at den påfølgende matmangelen fører til at omkring to milliarder mennesker dør av sult, sier hun.

– Fallet i temperaturen vil faktisk skje allerede i den inneværende vekstsesongen, skyter Jon Reitan inn. – Vi vet at et vulkanutbrudd i Indonesia på 1800-tallet førte til sult i Europa, fortsetter han.

I en full-skala atomkrig ville temperaturfallet svare til en ny istid med undergang av vår sivilisasjon slik vi kjenner den.

HVORDAN BESKYTTE SEG. – Det er mulig å beskytte seg mot stråling, forteller Jon Reitan. – Jo mer du har mellom deg selv og strålingen, desto bedre. Atombørsten som alle vernepliktige fikk utdelt ble ofte latterliggjort, men den hadde noe for seg. Det er viktig å få fjernet nedfall som du får på deg, så det gjør minst mulig skade.

Kirsten Osen viser en illustrasjon over hvilke materialer som beskytter best mot stråling:

– Jern beskytter best, deretter kommer betong, jord, vann og treverk. Men det gjelder også å hindre at man får i seg radioaktive stoffer gjennom mat og drikke. En av de vanligste krefttypene som oppstår som følge av radioaktiv forurensning er kreft i skjoldbruskkjertelen fordi kjertelen tar opp radioaktivt jod. Dersom du allerede har tatt jod i form av en tablett, vil ikke skjoldbruskkjertelen ta opp det radioaktive jodet.

– Men det betyr at du bør ta tablettene så snart som mulig etter eksplosjonen, understreker Jon Reitan, – så det gjelder å ha jodtabletter tilgjengelig.

KILDER:
HVORDAN ATOMVÅPEN DREPER, NORSKE LEGER MOT ATOMVÅPEN, 1994.

NETTRESSURSIDEN LÆR OM ATOMVÅPEN, SVENSKA LÄKARE MOT KÄRNVAPEN LÄROMKÄRNVAPEN.SE/NO

Høyt spill i Stillehavet

Nord-Koreas raketttester i Stillehavet kan i verste fall føre til atomkrig, men et direkte rakettangrep mot Guam vil neppe skje, ifølge PRIO-forsker Stein Tønnesson.

BETZY A. K. THANGSTAD (Tekst og foto)

Har Kim Jong-un eller Donald Trump det beste pokerfjeset? Nord-Koreas siste atomprøvesprengning i Stillehavet er del av et psykologisk spill på farlig høyt plan som kan føre til atomkrig, mener Tønnesson, som er ansatt på PRIO, Institutt for fredsforskning.

– Med sin våpentesting vil Kim Jong-un vise verden at han kan ramme USA. Trump på sin side kan misforstå testing av raketter i farvannet rundt Guam, og se på dette som et angrep på USA og gå til motangrep.

Guam er den største øya i Mikronesia, og fikk i 1950 status som et såkalt uinnlemmet territorium under USA. Innbyggerne har amerikansk statsborgerskap, og USAs militære benytter nesten en tredel av øyas areal til fly- og flåtebasen.

– Det er viktig for Kim Jong-un å vise at han har styrke til å ramme USA. Han kan nok sende en rakett tvers over Stillehavet, men det er usikkert om han kan treffe et presist mål, sier Stein Tønnesson.

Han tror det ennå vil ta en del tid før Nord-Korea kan skyte raketter med stridshode mot det amerikanske kontinentet, og at verden derfor må regne med flere tester framover.

VIL DEMONSTRERE TREFFSIKKERHET. Planen Kim Jong-un har om å sende raketter mot havområdet rundt Guam er ifølge Tønnesson svært farlig fordi Kim kan oppfatte dette som en demonstrasjon av treffsikkerhet, mens USA kan se det som et direkte angrep på seg.

– Hvis Kim Jong-un kunne forhåndsannonserer eksakt hvilket mål en rakett skal nå og så treffe, ville han komme nærmere sitt mål om å ha samme type slagkraft som USA, Kina og Russland. Hvis han kan treffe farvannet rundt Guam med flere raketter uten å treffe selve Guam, vil han demonstrere sin treffsikkerhet, men Trump har advart om at dette vil bli tolket som et angrep på amerikansk territorium. Et rakettangrep på selve

Forsker Stein Tønnesson ved PRIO, Institutt for fredsforskning, mener Nord-Koreas plan om å sende raketter mot Guam er svært farlig.

Guam kommer ikke til å skje, for det vil med sikkerhet føre til en krig som Nord-Korea vet at de vil tape, sier PRIO-forskeren.

TOTALANGREP ELLER SKREMMESKUDD? Hvis Trump vil reagere militært mot Nord-Korea, går han enten til et totalangrep eller gir et skremmeskudd, mener Tønnesson.

– Det er trolig større sannsynlighet for at Trump bestemmer seg for et massivt angrep enn at han gir grønt lys for et mindre bombardement eller rakettangrep mot Nord-Korea. USA trenger ikke å bevise sin overlegenhet, og Trump trenger heller ikke atomvåpen for å ramme Nord-Korea.

USAs tre viktigste militære mål i Nord-Korea er:

1. Atomanleggene i nordøst, ikke langt fra grensen mot Kina. Utfordring: De ligger godt beskyttet inne i fjellet, og et angrep kan utløse radioaktivitet.
2. Artilleriet i åsene nord for den demilitariserte sonen mellom Nord- og Sør-Korea. USA bør hindre artilleriet i å ødelegge Seoul og området rundt (som huser 25 millioner mennesker). Utfordring: Nord-Korea har flere tusen kanoner og dessuten kortdistanseraketter, og mannskapene som betjener disse våpnene har mer mat,

ammunisjon og drivstoff enn andre soldater. Det blir vanskelig å ødelegge artilleriet før det tas i bruk.

3. Kim Jong-un og hans rådgivere. Utfordring: Tar man ut ledelsen, vil noen lengre ned i systemet kunne gi ordre til å avfyre artilleri og kanskje trykke på atomknappen.

JAPAN VIL RUSTE OPP. Japan og Sør-Korea er omfattet av USAs atomparagraf, der USA er forpliktet til å forsvare dem. Men Trump har sådd tvil om dette ved sine uttalelser om «America first» og satt ny fart i diskusjonen om å utvikle egne atomvåpen i Sør-Korea og Japan.

– Sør-Korea har en fredsorientert president. Men Japan har en konservativ nasjonalist som statsminister, og har den teknologien og kunnskapen som skal til for å skaffe seg atomvåpen i løpet av et halvt til ett år. Med flere atomvåpenmakter i Asia og verden, øker risikoen for atomkrig, avslutter Stein Tønnesson.

I mellomtida kan psykologien mellom Trump og Kim Jong-un avgjøre Koreas framtid. De er nå inne i et pokerspill med Sør-Korea, Kina, Japan og Russland som medspillere.

KILDE: WIKIPEDIA

Atomvåpenforbud takket være sivilsamfunnet

Da FN-forhandlingene i New York den 7. juli endte med å vedta et internasjonalt forbud mot atomvåpen, var vi mange som jublet. 122 land stemte for et forbud, men som vi vet var Norges sete tomt. Norges utenriksminister Børge Brende har flere ganger uttalt at det ikke er aktuelt å bryte den såkalte NATO-solidariteten. Norges boikott av forhandlingene var et veivalg mot populisme og enkle løsninger. Det gledelige med fraværet av den norske regjeringen i forhandlingene er at det norske sivilsamfunnet har stått fram og representert folket gjennom aktivisme og fysisk tilstedeværelse i New York. Der var også vi.

Den første konkrete politikken Solidaritetsungdom vedtok etter at vi ble selvstendige i 2011, var arbeidet for et internasjonalt atomvåpenforbud. Bakgrunnen var at atomvåpen ikke skiller mellom stridende og sivile, og får brutale konsekvenser i lang tid etter detonasjon. Ikke minst krever det enorme økonomiske ressurser å produsere og vedlikeholde slike våpen.

I Solidaritetsungdom har vi hele tiden søkt kunnskap gjennom Norsk Folkehjelps ansatte og organisasjoner som jobber med temaet. Vi har belyst problemstillingen ved å skrive om kampen mot atomvåpen, og fortalt om konsekvensene av det innbyggerne i Hiroshima og Nagasaki opplevde i 1945. Vi har vært så heldig å få førstehåndsinformasjon fra japanske overlevende som har besøkt både lokale og sentrale arrangementer i Norge.

De siste par årene har kampen for et atomvåpenforbud havnet i skyggen av verdens flyktningsituasjon. Sivilsamfun-

nets og aktivistenes styrke er at vi ikke lar oss styre utelukkende av det mediene er mest opptatt av. I Solidaritetsungdom har de aller fleste lokallagene de siste årene jobbet med inkluderingsaktiviteter for mennesker som er nye i landet, men vi har hele veien hatt medlemmer som ikke har sluppet atomvåpensaken. Gjennom arbeidet har vi vist hvor sterke vi kan bli når vi forenes på tvers av organisasjoner og fagbevegelse, og sett hvor tungtveiende argumentene våre er når det er aktivisme tuftet på solidaritet som er den førende faktoren.

Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom, Nei til atomvåpen, ICAN og Norske leger mot atomvåpen har i flere år jobbet konsekvent for et forbud i et politisk klima der regjeringen ikke ønsker å spille på lag. Mange kalte det en utopi og mente vi var naive, da vi snakket om at en atomvåpenfri verden var mulig i vår levetid. Morgenaksjoner utenfor UD og Stortinget, koordinerte nasjonale demonstrasjoner, leserinnlegg i aviser, utallige stands, temamøter og debatter, workshops hos partier og fagbevegelse, møter med politikere og grasrotorganisasjoner, utallige kurs, løpesedler og sosiale medier-aksjoner, samt jevnlig møter i ICANS rådsgruppe er noen eksempler på arbeidet vi har lagt ned i fravær av en progressiv utenriksminister. Solidaritetsungdom og ICAN var representert ved Thea Katrin Mjelstad og Anne Marte Skaland, og talte både det norske og det internasjonale sivilsamfunnets sak i forhandlingene. [I FN?]

Da atomvåpenaktivistene virkelig kom på banen på begynnelsen av 80-tallet var det med utspring i grasrota og folke-

lig mobilisering. Det kan se ut som at kampen for et forbud mot atomvåpen fortsatt er forankret i grasrota. Den politiske høyresiden i Norge, sammen med verdens atomvåpenstater, har satt seg på bakbeina og nekter å lytte til hele verdens fredsbevegelse. Vi har vist hvor langt vi kan komme med folkelig organisering og seig aktivisme.

Børge Brende har kalt det populisme å kjempe for et forbud mot atomvåpen. Populisme som begrep tar utgangspunkt i at det er motsetningsforhold mellom en elite og resten av folket. I flere undersøkelser kommer det tydelig fram at majoriteten av den norske befolkningen ønsker seg et internasjonalt forbud mot atomvåpen, og således ikke støtter regjeringens valg om boikott av forhandlingene.

Det er også viktig å tenke på at kampen ikke er vunnet ennå. Forbudet skal utarbeides og overholdes, og dette er kun første del av lang kamp som forhåpentligvis ender med en global nedrusting av de aller fleste atomvåpenlagre i verden. Om den norske regjeringen fortsatt vil prioritere sin ubetingede støtte til USA og Nato, vil ikke det stoppe oss. Vi har sett at en sterk, bred, og hardtarbeidende fredsbevegelse er sterkere enn politikere som er mer opptatt av statisk, misforstått sikkerhetspolitikk enn fornuftige løsninger som trykker verden for alle.

Om Børge Brende mener vi er populist, har han kanskje rett, noe som er helt greit da folket i denne saken faktisk vant.

**Etter et langt liv
er det mye du
etterlater deg.**

**Solidaritet
kan være
noe av det.**

Gjennom en testamentarisk gave til Norsk Folkehjelp kan du bidra til at solidariteten lever videre etter at du selv har gått bort. Vil du vite mer om hvordan du kan tilgodese Norsk Folkehjelp se www.folkehjelp.no eller ring **22 03 77 00**.

Norsk Folkehjelp

117 000 kroner til solidaritet

Somliga går med trasiga skor er navnet på den årlige solidaritetskonserten til inntekt for Norsk Folkehjelp. 67 av LOs forbund og foreninger samarbeider om gratiskonserten som er en del av programmet på Notodden Bluesfestival. I år sto blant andre Bjørn Eidsvåg på repertoaret. Pengene som blir samlet inn av Norsk Folkehjelps frivillige bøssebærere skal i år gå til lokalt arbeid for barn og unge.

Ny design for Appell og Fagblad sanitet

Etter å ha hatt det samme designet i sju år, har vi nå gitt bladene våre en liten oppussing. Vi har endret formatet og redesignet innholdet. Fra nyttår vil vi også skifte papir til en litt grovere variant, men som er like miljøvennlig og økonomisk som det gamle. Vi håper du vil like resultatet.

FOTO: BETZYAK, THANGSTAD

Ferieeventyret på Furukollen

Også i år har Norsk Folkehjelp Oslo gjennom programmet Oasen, kvinner krysser grenser tilbudt gratis ferie for innvandrerkvinner og barna deres. Frivillige fra Sanitetsungdom i Norsk Folkehjelp Oslo er med og aktiviserer barna med lek, dans og bading. I år fikk de også besøk av barne- og familieminister Solveig Horne.

FOTO: BETZYAK, THANGSTAD

Ammal, Eva og Sanna fra Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom var blant de frivillige på #VårtNabolag.

Festivalen #Vårt nabolag

Flott sol, barneaktiviteter og et knippe artister sørget for topp stemning på #VårtNabolag på Torshov transittmottak 26. august. Frivillige fra arrangør Oslo World og Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom gjorde en stor innsats på den femte og

siste nabolagsfestivalen. Mottaket legges ned fra 1. oktober.

– Våre beboere har vært en integrert del av denne bydelen. Dessverre vil en del av Torshovs sjel nå forsvinne, sa leder for Torshov Transittmottak Edin Krajisnik fra scenen.

FOTO: ACHMAD IBRAHIM/NTB SCANPIX

Norsk ulikhetspolitik: Åtte skritt i feil retning

Solberg-regjeringen har ikke prioritert ulikhet i utviklingspolitikken. Det kommer fram etter at Norsk Folkehjelp har undersøkt regjeringens stortingsmeldinger, budsjetter og innspill. FN og store deler av verdenssamfunnet er enig om at ulikhet hindrer utvikling. For å bekjempe ulikhet trenger

vi en aktiv politikk for fordeling, men dagens regjering vil ikke engang diskutere ulikhet i utviklingspolitikken.

Vår ferske rapport om norsk utviklingspolitikk kan du lese mer om på våre hjemmesider folkehjelp.no

Norsk Protein

– ledd i næringskjeden

www.norskprotein.no

– mer enn et fagforbund

**Et godt arbeidsmiljø
og topp sikkerhet
– to sider av samme sak**

Norsk Lokomotivmannsforbund

LO Media

Arbeiderbevegelsens
Arbeidsgiverforening

Norsk Jernbaneforbund
Møllergt. 10, 0179 Oslo

– fellesskap i hverdagen

Skolenes landsforbund
Skuvllaid riikkalihttu | Skoleforbundet i LO

NORGES RÅESTE TAKSTEIN

 Fred. Olsen & Co.

Aktietrykkeriet

aktr.no

ANNONSER

Norsk Folkehjelp takker for støtten fra lokale klubber og foreninger

 Fellesforbundet Avd. 57 Nord Rogaland	 Fellesforbundet Avd. 19 Sogn & Fjordane Fagforening	 Avd. 3 Møre og Romsdal
 Fellesforbundet Avd. 23 Raufoss Jern og Metallarb. Forening	 Fellesforbundet Avd. 5	
 Fellesforbundet Avd. 10	 Fellesforbundet Marinestasjonen	
 Fellesforbundet Avd. 26 Østfold Fagforening	 Fellesforbundet Avd. 25 Stavanger	 Norsk Tjenestemannslag Norsk Medisinaldepot
 Fellesforbundet Avd. 53 Nordre Nordland og Sør-Troms	 Fellesforbundet Oslo Grafiske Fagforening	 Norsk Tjenestemannslag Mattilsynet
 Fellesforbundet Avd. 43 Øvre Buskerud Fagforening	 Fellesforbundet Avd. 108 Innherred Fagforening	
 Fellesforbundet Avd. 650		 FAGFORBUNDET Avd. 731 Skedsmo
 Fellesforbundet Avd. 185 Flyarbeidernes Forening		 FAGFORBUNDET Avd. 422 Kvam og Fusa
 Fellesforbundet Avd. 29 Søre Sunnmøre	 Avd. 91 Bodø	
 Fellesforbundet Avd. 74 Nord-Hålogaland	 Avd. 15 Innlandet	 ELog IT Forbundet Trøndelag
 Fellesforbundet Avd. 75 Halden Fagforening	 Avd. 21 Fredrikstad	 ELog IT Forbundet Elektroarb.

Norsk Folkehjelp takker sine hovedsamarbeidspartnere

– fellesskap i hverdagen

OM NORSK FOLKEHJELP

Norsk Folkehjelp er fagbevegelsens humanitære solidaritetsorganisasjon. Vi jobber med internasjonalt utviklingsarbeid, humanitær minerydding, sanitet og redningstjeneste, integrering og asyl. Norsk Folkehjelp har mer enn 13 000 medlemmer i Norge og 2200 ansatte i over 39 land.

OM APPELL

Appell er et fagblad for Norsk Folkehjelps medlemmer, ansatte, samarbeidspartnere og støttespillere. Formålet med Appell er å formidle Norsk Folkehjelps synspunkter og bidra til intern og ekstern debatt omkring de standpunkt organisasjonen tar. Appell skal ha en fri og kritisk dekning av Norsk Folkehjelps aktiviteter nasjonalt og internasjonalt og etterstrebe å gi et realistisk bilde av resultatene av Norsk Folkehjelps arbeid og ressursinnsats.

HER FINNER DU OSS:

Norsk Folkehjelps regionkontorer nåes på tlf.: 22 03 77 00

REGION NORD

Postboks 6166,
9291 TROMSØ
regionskontoret.nord@npaid.org

REGION MIDT-NORGE

Folkets Hus, Olav Tryggvassonsgt. 5
Postboks 172 Sentrum,
7401 TRONDHEIM
regionskontoret.midt@npaid.org

REGION VEST

Teatergt. 34, 5010 BERGEN
regionskontoret.vest@npaid.org

REGION ØST OG KURSKONTORET

Besøksadresse: Folkets Hus, Hunndalen
Postadresse: Pb 611, 2809 GJØVIK
regionskontoret.ost@npaid.org
kurs@npaid.org

Returadresse:
Norsk Folkehjelp
Postboks 8844, Youngstorget
0028 OSLO

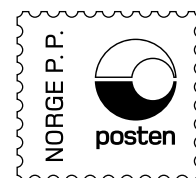
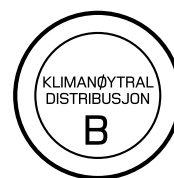

FOTO: HENRIK STABELL

Rettferdig tilgang til naturressursar i Sør-Sudan

Det er ein direkte samanheng mellom fattigdom og mangel på kontroll over naturressursar som land og vatn.

Industri Energi støttar Norsk Folkehjelp sitt arbeid i Sør-Sudan, og bidreg med 1 million kroner over ein 4-års periode. Norsk Folkehjelp samarbeidar med lokale styresmakter og partnerar i Sør-Sudan for å sikre folk rettferdig tilgang til naturressursar. Det er også viktig å styrkje folket sin rett til å delta i politiske prosessar. Målet er å bidra til utvikling av eit politisk rammeverk der lokalbefolkninga kan vere med å bestemme korleis ressursane vert fordelt. Det er ein direkte samanheng mellom fattigdom og mangel på kontroll over naturressursar som land og vatn. I Sudan-programmet bidreg Industri Energi til sosial og økonomisk utvikling.

Norsk Folkehjelp